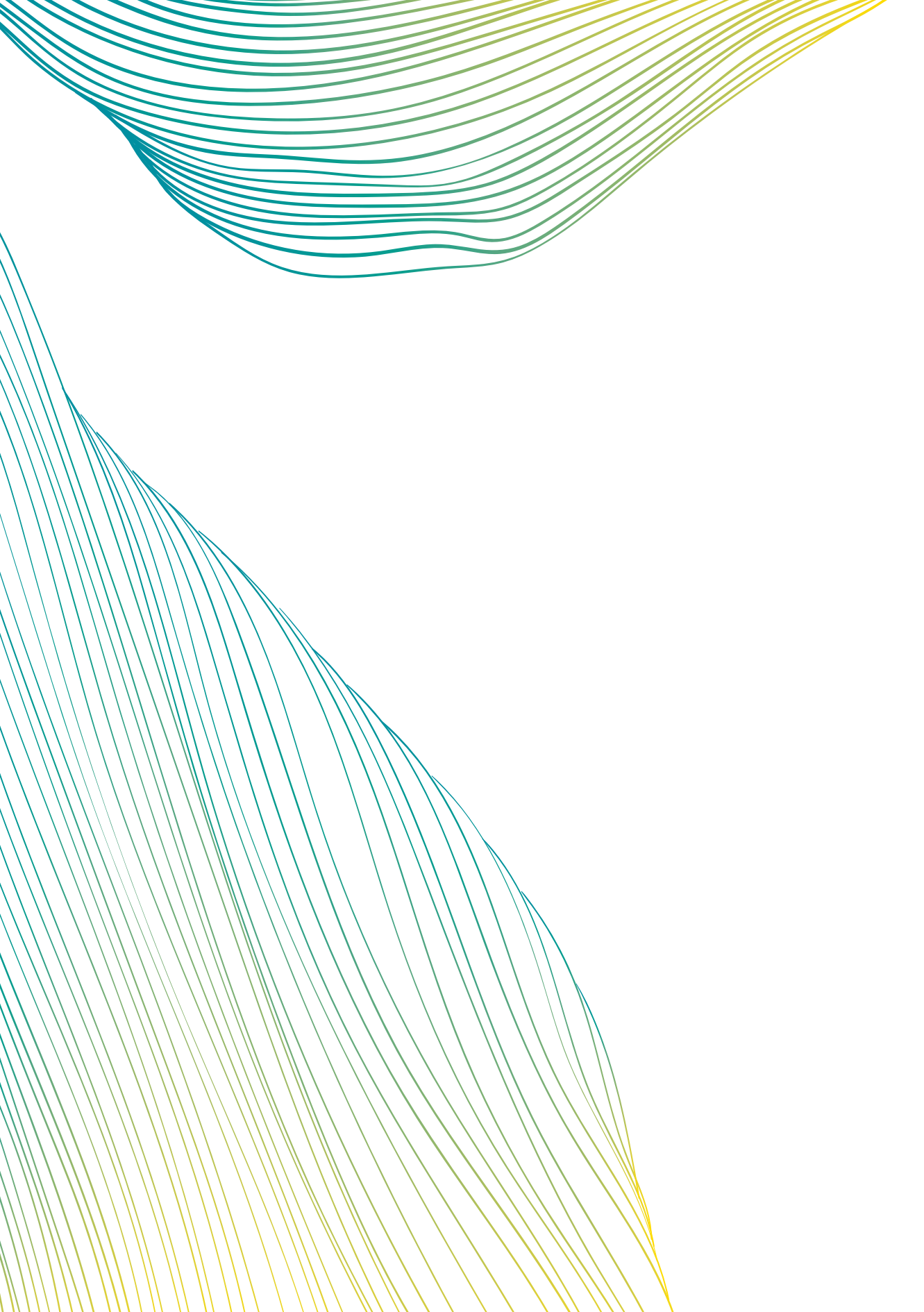

Konkurences padome

GADA PĀRSKATS 2022

SATURA RĀDĪTĀJS

- 4 Priekšsēdētāja uzruna
- 6 Konkurences padome. Iestādes pase
- 7 Konkurences padomes komanda
- 8 2022. gads skaitļos
- 9 Sabiedrības ieguvums
- 10 Aizliegtas vienošanās
- 11 Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana
- 12 Uzņēmumu apvienošanās un vienošanās
- 13 Negodīgas tirdzniecības prakses uzraudzība
- 14 Publisku personu darbības ietekme uz konkurenci
- 15 Tirgu uzraudzība
- 16 Tiesvedības par Konkurences padomes lēmumiem
- 17 Izmaiņas regulējumā
- 18 Komunikācija un sadarbība
- 22 Konkurences padomes pārvaldība
- 23 Konkurences padomei piešķirtais finansējums un tā izlietojums
- 24 Uzlabojumi iestādes pārvaldībā
- 25 Trīs gadu stratēģijas izpilde
- 27 Konkurences padomes prioritārie uzdevumi 2023. gadā

PRIEKŠSĒDĒTĀJA UZRUNA

UZSĀKTS MĒRĶTIECĪGS CEĻŠ PRETIM IZAUGSMEI

2022. gadā Konkurences padome svinēja savu 30. gadadienu. Vai tas ir bijis pietiekami ilgs laiks, lai Latvijas sabiedrībā iedzīvīnātu izpratni par godīgas konkurences nozīmi brīvā tirgus ekonomikas attīstībā? Tajā skaitā, cik dziļi uzņēmēju apziņā ir iesakņojies tas, ka, tikai darbojoties godīgi, mēs visi kā vienota sabiedrība iegūstam gan labākas kvalitātes produktus un pakalpojumus, gan valstī tiek veicinātas inovācijas, investēts kvalitātē un patērētājiem nodrošinātas konkurētspējīgas cenas? Un kāds ir Konkurences padomes nākotnes izaugsmes ceļš, lai mēs varētu augt un sniegt sabiedrībai vēl lielāku ieguvumu? Šie ir tie jautājumi, kas nodarbina manu prātu, domājot par Konkurences padomes sasniegto 30 gadu periodā, un to, kas mums vēl priekšā.

Šo 30 gadu laikā Konkurences padome ir mainījies un augusi no mazas Komitejas ar ne vairāk kā desmit darbiniekiem līdz Konkurences padomei, kādu mēs to redzam šodien. Tā ir stipra, neatkarīga, uz attīstību vērsta un ar skaidru vīziju, kur esam identificējuši nepieciešamos uzlabojumus iestādes pārvaldībā un pats galvenais – uzsākuši šo nepieciešamo izaugsmes ceļu. Būtisks darbs un lēciens attīstībā noticis tieši pēdējo gadu laikā, kopš man ir bijis tas gods vadīt un būt daļai no stiprās Konkurences padomes saimes.

Mēs esam maza, bet efektīva konkurences iestāde. Kas ir paveikts šajos 30 gados? Mēs esam pieņēmuši aptuveni 500 lēmumus par konkurences kropļojumiem, piemēram, kartelēm un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, mēs esam izvērtējuši vairāk nekā 400 uzņēmumu apvienošanās. Mēs esam organizējuši neskaitāmus preventīvus pasākumus, piemēram, piemērojuši “Konsultē vispirms” principu, brīdinot uzņēmējus un publiskas personas – valsti, pašvaldības un to kapitālsabiedrības –, kā arī sistemātiski veidojuši izglītojošus pasākumus un aktivitātes godīgas konkurences veicināšanai.

Kā var zināt, vai ieguldītais darbs ir bijis jēgpilns un nesīs cerētos augļus? Lai objektīvi novērtētu iestādes veikumu, Konkurences padome analizē divus faktorus – sabiedrības (uzņēmēju, publisku personu, nevalstisko organizāciju, juridisko biroju) attieksmi par konkurences politikas īstenošanu Latvijā, kā arī pēc OECD ieteiktas metodoloģijas aprēķinātu sabiedrības ieguvumu naudas izteiksmē no Konkurences padomes darba.

2022. gadā veiktā sabiedriskās domas aptauja atklāj, ka ir uzlabojušies sabiedrības priekšstatī par konkurences tiesībām, tajā skaitā ir lielāka izpratne par to, kas ir konkurences tiesību pārkāpums un kādas darbības ir aizliegtas. Tāpat trīs ceturtdaļas aptaujāto uzskata, ka iestādes lēmumi pozitīvi ietekmē tirgu, izceļot lēmumu juridisko pamatojumu skaidrību un lēmumu pozitīvo ietekmi uz tirgu.

Attiecībā uz sabiedrības ieguvumu, kas tiek aprēķināts, vērtējot finansiālo labumu, ko iegūst uzņēmumi un patērētāji no iestādes darbībām, novēršot konkurences kropļojumus, īstenojot preventīvas darbības, veicot uzraudzību tirgos, kā arī uzraugot lielo uzņēmumu apvienošanas darījumus īstenošanu, 2022. gadā tas bija lielākais aprēķinātais sabiedrības ieguvums iestādes vēsturē. Periodā no 2020. – 2022. gadam sabiedrība no Konkurences padomes darba vidēji ir ieguvusi finansiālo labumu vairāk nekā 51 miljona apmērā gadā.

Nemot vērā gan pozitīvo izaugsmi sabiedrības attieksmē pret konkurences pārkāpumiem, gan aprēķināto būtisko sabiedrības ieguvumu, kas vairāk nekā divas reizes pārsniedz iestādes plānoto sabiedrības ieguvumu, vēlos pateikt paldies ikvienam Konkurences padomes darbiniekam, kurš ar savu neatlaidību, ieguldījumu, rūpību un mīlestību pret darbu ir veicinājis šo rezultātu sasniegšanu.

Taču mūsu plānos nav gulēt uz pērnā gada lauriem vai apmierinātībā ieslīgt dīvē. Gluži pretēji – mēs redzam, ar kādiem izaicinājumiem pašlaik saskaras uzņēmumi mainīgajos ekonomiskajos apstākļos, tajā skaitā ar tiem, ko rada energoresursu krīze un Krievijas izraisītā kara Ukrainā radītais izejvielu trūkums, inflācija un citi. Tāpat mēs arī saskaramies ar izaicinājumi, ko rada digitālo tirgu attīstība un nepietiekamais regulējums to uzraudzībai.

Tāpēc Konkurences padomei pašlaik vairāk nekā jebkad iepriekš ir jāiegulda resursi iestādes attīstībā, lai, tāpat kā mūsu uzņēmēji, mēs varētu pielāgoties mainīgajiem apstākļiem un efektīvi realizēt savu misiju.

Jau 2022. gadā līdz ar grozījumiem Konkurences likumā tika stiprinātas iestādes pilnvaras, neatkarība un resursi. Tika stiprināta arī iestādes lēmējinstītūcija – Padome, palielinot tās locekļu skaitu no trim uz pieciem un palielinot Padomes pilnvaras, kas sniegs iespēju tai aktīvāk iesaistīties iestādes iekšējo jautājumu apspriešanā, visiem padomes locekļiem ieņemot vienlīdzīgu statusu, tādējādi nodrošinot iestādes darba nepārtrauktību, caurspīdību un tiesiskumu. Lai Konkurences padome, būdama neatkarīgas iestādes statusā,

veicinātu sabiedrības līdzdalību un sadarbotos ar saviem stratēģiskajiem partneriem – ministrijām, pašvaldību un uzņēmēju pārstāvošajām biedrībām –, kā arī veidotu ciešāku un efektīvāku savstarpējo sadarbību konkurences politikas izstrādes un piemērošanas jautājumos, tika izveidota Konkurences padomes Konsultatīvā padome.

Tāpat 2022. gadā esam attīstījuši savu IT tehnisko un tehnoloģisko kapacitāti, lai nodrošinātu efektīvāku konkurences pārkāpumu izmeklēšanu, piemēram, attīstīta IT laboratorija iegūto e-pierādījumu apstrādei un 2023. gadā plānotas apjomīgas darbinieku apmācības IT laboratorijas izmantošanā. Tāpat 2022. gadā īpaša uzmanība veltīta automatizēta karteļu skrīninga rīka izstrādei, lai iestāde varētu nākotnē automātiski identificēt aizdomīgus uzņēmumu pieteikumus iepirkumos, kas varētu iecināt par iespējamu konkurences tiesību pārkāpumiem. Vienlaikus ir turpināts darbs pie digitālas konkurences e-lietas ieviešanas, ar mērķi pilnībā atteikties no "papīra lietvedības" un sniegt iespēju lietas dalībniekiem attālināti piekļūt lietas materiāliem.

Iestādes attīstību īstenojam vienlaikus arī citās dimensijās. Pašlaik, izstrādājot Konkurences padomes nākamā plānošanas perioda no 2023. līdz 2029. gadam darbības stratēģiju, rūpējamies, lai katrs darbinieks saredz savu ikdienas darba nozīmību un individuālo ieguldījumu iestādes stratēģisko mērķu sasniegšanā. Tāpat darbiniekiem ir izveidoti un sistemātiski tiek atjaunināti individuālie attīstības plāni, paredzot katram amatam atbilstīgu kompetenču attīstību.

Mēs ticam, ka stipri darbinieki, ir stipra iestāde. Tāpēc mēs rūpējamies, lai katrs augtu individuāli, lai vēlāk augtu kopā!

JURIS GAIĶIS
Konkurences padomes priekšsēdētājs

KONKURENCES PADOME. IESTĀDES PASE

Godīgas konkurences apstākļos veidojas efektīvi strādājoši uzņēmumi, kas ir motivēti piedāvāt augstu pakalpojumu un preču izvēli un kvalitāti, inovācijas, konkurētspējīgas cenas un citus ieguvumus, lai uzvarētu cīņā par patērētāju izvēli.

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir Ministru kabineta pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas darbojas saskaņā ar Konkurences likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Konkurences padomi izveido Ministru kabinets, un tās institucionālā pārraudzība tiek īstenota ar ekonomikas ministra starpniecību.

KP galvenais darbības virziens ir konkurences politikas īstenošana, kas iedalāma divos apakšvirzienos – konkurences aizsardzība un konkurences kultūras attīstība, kuru nodrošināšanā būtiska loma ir iestādes finanšu un cilvēku resursiem, kā arī sadarbībai starptautiskajā vidē. KP neatkarība, veicot izmeklēšanas un pieņemot lēmumus, ir iestādes pamata vērtība, kas ir arī nostiprināta Konkurences likumā.

KP uzdevumi un tiesības ir noteiktas Konkurences likumā, Reklāmas likumā, Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likumā, Eiropas Padomes regulā Nr. 1/2003 "Par konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Eiropas Kopienas dibināšanas Līguma 81. un 82. pantā" un citos normatīvajos aktos.

Konkurences padomes pamatvērtības ir **tiesiskums, profesionalitāte, neatkarība un attīstība.**

Misija

KP misija konkurences politikas īstenošanā ir aizsargāt un veicināt brīvu un vienlīdzīgu konkurenci visās tautsaimniecības jomās starp tirgus dalībniekiem, un novērst, ka publiskās personas – valsts un pašvaldības – nepamatoti iejaucas brīvā konkurencē.

Mērķis

KP mērķis ir nodrošināt iespēju katram tirgus dalībniekam veikt ekonomisko darbību brīvas un godīgas konkurences apstākļos, veicinot konkurences attīstību visās tautsaimniecības jomās sabiedrības interesēs.

Darbības uzdevumi

- ▶ **Aizliegtu vienošanos atklāšana un novēršana:** uzņēmumi neiesaistās kartēļos un neslēdz citas aizliegtas vienošanās.
- ▶ **Dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas nepieļaušana:** lielie, tirgū dominējošie uzņēmumi savu tirgus varu neizmanto ļaunprātīgi.
- ▶ **Apvienošanās uzraudzība:** nenotiek tādas uzņēmumu apvienošanās, kas tirgū rada uzņēmumu koncentrāciju un kas var negatīvi ietekmēt patērētāju un sadarbības partneru intereses.
- ▶ **Publisku personu uzraudzība:** valsts un pašvaldību un to kapitālsabiedrību rīcība nediskriminē privātos tirgus spēlētājus.
- ▶ **Negodīgas tirdzniecības prakses uzraudzība:** tirgus dalībnieki visā lauksaimniecības un pārtikas preču piegādes ķēdē neīsteno negodīgu tirdzniecības praksi, kā arī nepārtikas preču mazumtirgotāji ļaunprātīgi neizmanto savu iepirkumu varu pret piegādātājiem.
- ▶ **Likumu kontrole:** likumi, noteikumi un citi valsts vai pašvaldību lēmumi un rīcība neierobežo brīvas un godīgas konkurences attīstību.
- ▶ **Konkurences veicināšana:** konkurence tiek veicināta tirgos, t.sk. regulētajos, kur tā ir ierobežota vai nepastāv vispār.
- ▶ **Sabiedrības informēšana:** sabiedrība saņem plašu informāciju par konkurences ietekmi uz tirgu darbību un iedzīvotāju labklājību.

Mūsu resursi

Valsts piešķirts finansējums

2 285 015 eiro

30 iestādes pastāvēšanas gados uzkrātā pieredze un zināšanas

56 zinoši un motivēti darbinieki

2022. gads ir pēdējais KP trīs gadu (2020. – 2022.) darbības stratēģijas izpildes gads. KP iestādes nospraustā virsmērķa sasniegšanai ir definējusi trīs prioritātes:

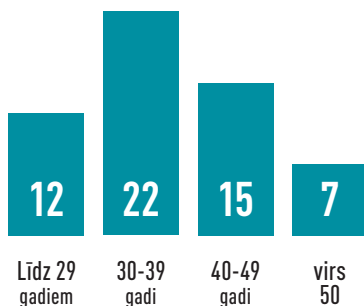
1. efektīvāka konkurences aizsardzība;
2. profesionāli, iesaistīti, uz attīstību un sadarbību vērsti darbinieki;
3. aptverošāka sabiedrības izglītošana un konkurences veicināšana.

KONKURENCES PADOMES KOMANDA

KP sastāv no lēmēj institūcijas – padomes – un Izpildinstitūcijas. 2022. gada nogalē iestādē strādāja 56 darbinieki, no kuriem 50 bija ierēdņi, bet seši – darbinieka statusā.

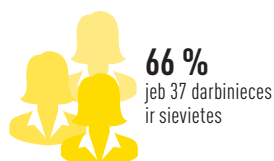
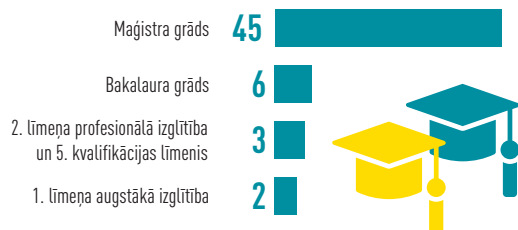
2022. gadā personāla mainība sasniedza 12 %. Valsts civildienesta attiecības un darba tiesiskās attiecības pārtrauca 7 personas, uzsāka – 7.

Darbinieku vecums

Vidējais Konkurences padomes darbinieku vecums ir 38 gadi.

Izglītība

4 konkurences tiesību profesionālu padome

Izvērtē Izpildinstitūcijas sagatavotos dokumentus lietu izpētē un tirgu uzraudzībā un pieņem iestādes gala lēmumus. Padome darbojas līdzīgi kā pirmās instances tiesa. Padomē ietilpst trīs locekļi un priekšsēdētājs, kurš vada iestādes darbu.

1 Izpildinstitūcijas vadītājs

Nodrošina vienotu Izpildinstitūcijas darbības organizēšanu, plānošanu un vadīšanu, sniedz juridisko un konceptuālo atbalstu Izpildinstitūcijas darbiniekiem izmeklēšanas un tiesvedības procesos.

28 izmeklētāji

Veic pārkāpumu izpēti, pēta norises tirgos, vērtējot konkurences kropļojumu normatīvajos aktos un publisko personu darbībās, preventīvi izglīto un konsultē dažādas mērķa grupas, t.sk. vadot lekcijas un seminārus.

8 juristi

Sagatavo juridisko pamatojumu padomes lēmumiem, pārstāv iestādi tiesās, gatavo normatīvo aktu projektus, kā arī vērtē, vai citu iestāžu sagatavotie dokumenti nekropļo konkurenci, un iesaka risinājumus.

6 ekonomisti

Sagatavo ekonomisko pamatojumu padomes lēmumiem un pētījumiem, meklē un attīsta jaunas ekonometriskās analīzes metodes.

9 atbalsta funkciju veicēji

Veido komunikāciju ar sabiedrību un koordinē starptautisko sadarbību, nodrošina budžeta pārvaldību, personāla vadību un dokumentu pārvaldību, IT lietotāju atbalstu Izpildinstitūcijas struktūrvienībām, kā arī iekšējo veikto auditu ieteikumu ieviešanu. Piedalās iestādes darbības plānošanas procesos, organizē iestādes darbības saimniecisko nodrošinājumu un citus pasākumus. IT projektu vadītājs attīsta iestādes datu apstrādes un analīzes procesu stiprina izmeklēšanas spējas, ieviešot informācijas tehnoloģiju attīstības projektus.

2022. GADS SKAITĻOS

Aizliegtas vienošanās	2
Konstatēts pārkāpums	2
Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana	1
Izlīgums, uzņemoties tiesisko pienākumu un naudas soda samaksu	1
Uzņēmumu apvienošanās un vienošanās	18
Apvienošanās atļauta	13
Apvienošanās atļaujas pagarināšana	3
Apvienošanās atļauta ar saistošajiem noteikumiem	1
Atļauta uzņēmumu pazīpota vienošanās	1
Procesuālie pārkāpumi	1
Konstatēts pārkāpums	1
Kopējais lēmumu skaits	22

Nozīmīgi skaitļi

Pārkāpumu statistika:

- ▶ 502 805,85 eiro uzņēmumiem piemērotie naudas sodi
- ▶ 9 030 729,39 eiro valsts budžetā ieskaitīti naudas sodi
- ▶ 7 sodīti uzņēmumi
- ▶ 4 inspekcijas 9 uzņēmumos
- ▶ 5 noslēgtas tiesvedības, 5 gadījumos atstājot spēkā iestādes lēmumus

Konkurences padome astoto gadu pēc kārtas *Global Competition Review Rating Enforcement* reitingā ierindota starp pasaules labākajām konkurences iestādēm.

Pašlaik pasaulē konkurences uzraudzības iestādes kopumā ir vairāk nekā 140 valstīs, bet no tām tikai 32 iekļuvušas GCR reitingā.

Prevencija un “Konsultē vispirms”

- ▶ 11 brīdinājumi 16 personām par iespējamu darbību saskaņošanu
- ▶ 4 gadījumos izmantota pārrunu procedūra konkurences neitralitātes pārkāpuma novēršanai

Iesniegumi un atzinumi

- ▶ 344 saņemti iesniegumi par konkurences tiesību jautājumiem, t.sk.
 - ▶ 288 saņemti iesniegumi saistībā ar publisku personu jautājumiem
- ▶ 311 sniegti atzinumi par konkurences tiesību piemērošanu, t.sk.
 - ▶ 34 izvērtēti iesniegumi, par kuriem pieņemts Padomes lēmums, nodrošinot aizsardzību pret konkurences tiesību iespējamiem pārkāpumiem
- ▶ 169 atzinumi par publisku personu līdzdalību kapitālsabiedrībā (Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. pants)
 - ▶ 72 skaidrojumi par citām publisku personu darbībām
- ▶ 49 atzinumi par nozaru normatīvā regulējuma priekšlikumiem, t.sk.
 - ▶ 25 % gadījumos ņemts vērā KP viedoklis konkurences ierobežojumu novēršanai

Konsultācijas, vadlīnijas un tirgu izpēte

- ▶ 22 pirmsapvienošanās konsultācijas
- ▶ 8 tirgos noslēgta uzraudzība
- ▶ 2 pašnovērtējuma rīki konkurences vides uzlabošanai
- ▶ 2 vadlīnijas konkurences vides uzlabošanai

SABIEDRĪBAS IEGUVUMS

KP ir apkopojusi 2022. gada darbības rezultātus un aprēķinājusi, ka vidējais sabiedrības ieguvums no konkurences politikas īstenošanas Latvijā laika periodā no 2020. līdz 2022. gadam pārsniedz 51,5 miljonus eiro gadā. Ņemot vērā iestādes budžetu šajā periodā, katrs iestādei piešķirtais eiro vidēji rada sabiedrības ieguvumu 26,73 eiro apmērā.

Lai aprēķinātu sabiedrībai radīto ieguvuma, KP balstās Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD) starptautiski rekomendētā metodoloģijā, pielāgojot to Latvijas tautsaimniecības īpatnībām un papildinot ar Eiropas Komisijas ieteikumiem un citu pasaulē augsti novērtētu konkurences uzraudzības iestāžu praktiskajiem atzinumiem.

Atbilstoši šai metodoloģijai sabiedrības ieguvuma aprēķina iegūšanai tika ņemti vērā iestādes pieņemtie lēmumi periodā no 2020. līdz 2022. gadam, vērtējot tūlītējo labumu, ko iegūst uzņēmumi un patērētāji no KP darbībām, kas īstenotas sabiedrības labā, novēršot aizliegtas vienošanās un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. Vienlaikus aprēķinā tiek iekļauta apvienošanās kontrole, nepieļaujot uzņēmumu tirgus varas nelabvēlīgu koncentrāciju, un iestādes preventīvās darbības jeb brīdinājumi un pārrunu procedūras ar uzņēmumiem, kuri pieļāvuši maznozīmīgākus konkurences tiesību pārkāpumus. Aprēķinā netiek iekļauti KP piemērotie un uzņēmumu nomaksātie naudas sodi, jo to primārais mērķis ir turpmāka uzņēmumu atturēšana no līdzīgu pārkāpumu veikšanas nākotnē.

Nozīmīgu piesesumu sabiedrības labā 2022. gadā sniedza ne vien izteikti pieaugošā tirgus dalībnieku vēlēme apvienoties, stiprinot pozīcijas tirgū, un KP tiem noteiktie saistošie noteikumi, lai novērstu būtisku negatīvu ietekmi konkurencei, bet arī zīmīgais KP preventīvais darbs, brīdinot tirgus dalībniekus un veicot pārrunu procedūras.

51,6 miljoni eiro 2022. gadā

Sabiedrības ieguvums no KP darbības, novēršot konkurences kropļojumus, veicot uzraudzību tirgos un rosinot izmaiņas konkurences veicināšanai tajos, kā arī uzraugot lielo uzņēmumu apvienošanās darījumu īstenošanu. Ņemot vērā iestādes budžetu, katrs iestādei piešķirtais eiro pērņ radījis sabiedrības ieguvumu aptuveni 26,73 eiro apmērā.

Izpildinstitūcijas vadītājs Māris Spička:

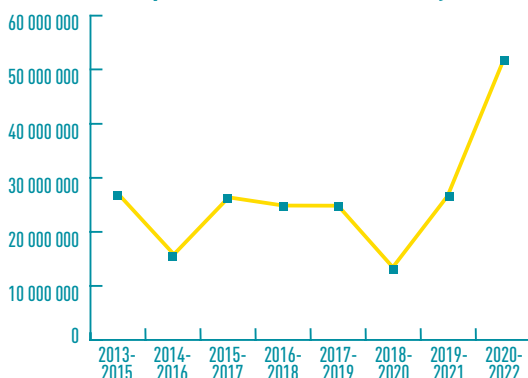
"Konkurences padomē visi darbinieki visas struktūrvienībās ikdienā strādā ar mērķi, lai no mūsu darba, atklājot un novēršot konkurences ierobežojumus un pārkāpumus, iegūtu ikviens sabiedrības loceklis –

kā patērētājs, tā arī uzņēmējs. Trīs gadu stratēģiskajā periodā no 2020. līdz 2022. gadam sasniegtais sabiedrības ieguvums no konkurences politikas īstenošanas bija tik augsts kā nekad, pat divreiz pārsniedzot mūsu izvirzīto mērķi – plānotos 23 miljonus eiro gadā. Arī nākošajā stratēģiskajā periodā, nevis izskatīto lietu skaitu vai piemēroto sodu apjomu, bet tieši sabiedrības ieguvumu no Konkurences padomes darba godīgas konkurences aizsardzībā esam iecerējuši virzīt kā mūsu galveno darbības produktivitātes rādītāju."

Mazāk nozīmīgu iespējamo pārkāpumu gadījumos īstenotas 11 prevencijas, kopumā brīdinot 16 juridiskas personas par iespējamiem Konkurences likuma pārkāpumiem, tādējādi īstenojot "Konsultē vispirms" principu.

Lai mazinātu sabiedrības ieguvuma rādītāja mainīgumu, kas rodas no katru gadu atšķirīgā atklāto pārkāpumu skaita un apjoma, kā arī preventīvajiem pasākumiem, sabiedrības ieguvums tiek aprēķināts kā trīs gadu vidējais rādītājs. Analizētais trīs gadu periods sakrīt ar KP darbības vidēja termiņa stratēģijas periodu. ■

Trīs gadu vidējais sabiedrības ieguvums no konkurences politikas īstenošanas Latvijā

AIZLIEGTAS VIENOŠANĀS

2022. gadā KP atklāja **divas aizliegtas vienošanās**, kur abi karteļi tika konstatēti iepirkumos. Vienā gadījumā tika ietekmēti 11 pašvaldību organizētie iepirkumi, savukārt otrā – privātā pasūtīja organizēts iepirkums. Kopā tika piemērots sods pieciem uzņēmumiem 262 142 EUR apmērā. Tāpat šajā periodā ierosinātas arī **trīs jaunas pārkāpuma** izpētes lietas.

2022. gadā, balstoties uz iestādes prioritizācijas stratēģiju un valsts pārvaldē iedzīvināto "Konsultē vispirms" principu, aktīvi piemērota alternatīvā pārkāpuma atklāšanas procedūra, kuras laikā **brīdinātas un vienlaicīgi izglītotas** konkurences tiesību jautājumos 16 juridiskas personas.

2022. gadā ierosināto pārkāpumu izpētes lietu ietvaros īstenotas apjomīgas **procesuālās darbības**, kopumā inspicējot 11 juridiskas personas un vienu fizisku personu. Tās veiktas ar mērķi iegūt pierādījumus par iespējamiem Konkurences likuma pārkāpumiem. Šo procesuālo darbību rezultātā iegūti apjomīgi elektroniskie pierādījumi, iegūtas vairākas datu nesēju, e-pastu kontu kopijas un cita veida informācija.

Kartelis privātā iepirkumā

KP konstatēja **trīs būvniecības uzņēmumu** aizliegtu vienošanos par dalības nosacījumiem privātā iepirkumā Latvijā. Pārkāpums tika konstatēts SIA "PK Serviss", SIA "KORO BŪVE" un SIA "TAVS LAIKMETS" darbībās.

SIA "PK Serviss" un SIA "TAVS LAIKMETS" sadarbojās ar KP gan lēģietības programmas ietvaros, gan noslēdza ar KP izlīgumus, tāpēc abu uzņēmumu naudas sodi tika samazināti. Par īstenoto konkurences tiesību pārkāpumu uzņēmumiem tika piemērots naudas sods kopumā 233 791 eiro apmērā.

SIA "PK Serviss" bija vienojies ar privāto pasūtītāju SIA "Lyngson" par iepriekš sarunātu uzvaru konkrētajā iepirkumā. Savukārt būvniecības uzņēmumi savā starpā vienojās par dalības noteikumiem iepirkumā, kas izpaudās, SIA "PK Serviss" sagatavojot gan SIA "KORO BŪVE", gan SIA "TAVS LAIKMETS" finanšu piedāvājumus, kuri tika iesniegti kā aizsega piedāvājumi bez patiesas vēlmes konkurēt un uzvarēt iepirkumā.

Konstatētais pārkāpums ietekmēja ne tikai pašu iepirkuma līgumsummu, kas bija vairāk kā 2 miljoni eiro, bet arī Eiropas Savienības struktūrfondu piešķirto līdzfinansējumu 780 733,12 eiro apmērā. Procesuālo darbību rezultātā iegūtos pierādījumus KP nodeva Eiropas prokuratūrai, kā rezultātā tika uzsākts kriminālprocess un pasūtītājs veica Eiropas Savienības saņemto līdzfinansējuma atmaksu pilnā apmērā.

Iecietības programmā nepatiesa informācija

2022. gadā KP **sodīja divus ar svētku noformēšanu saistītus uzņēmumus** – SIA "Alpha Baltic Media" un SIA "Smart Solutions Europe" – par dalību kartelī. Pārkāpums īstenots laika periodā no 2020.

līdz 2021. gadam, uzņēmumiem iesniedzot saskaņotus piedāvājumus trīs Daugavpils pilsētas domes un astoņos citu pašvaldību organizētos iepirkumos, kas saistīti ar svētku noformēšanu, tostarp ar dekoru piegādi, uzstādīšanu un demontāžu.

Iesniegtie piedāvājumi iepirkumos bija salīdzināmi gan saturiski, gan arī pēc aizpildīšanas veida. Tos bija sagatavojis SIA "Smart Solutions Europe" darbinieks.

Abi lietas dalībnieki lietā vēlējās izmantot KP piedāvātās lēģietības programmas iespējas – naudas soda samazinājumu. Uzņēmumi atzina savās darbībās vienošanās pastāvēšanu vienā iepirkumā, kā arī sniedza papildu informāciju par vēl vienu sarunātu iepirkuma epizodi. Taču abi lietas dalībnieki nebija snieguši pilnīgu un patiesu informāciju, jo aizliegta vienošanās pastāvēja nevis par minētajiem diviem, bet vēl deviņiem līdzīgiem iepirkumiem. Iecietības programmas ietvaros iegūstamais naudas soda samazinājums konkrētajā gadījumā nebija attiecināms.

Par uzņēmumu aizliegtu vienošanos piemērots naudas sods vairāk nekā 28 351 eiro apmērā.

Prevencija – alternatīva pieeja formālai lietu izpētei

2022. gadā 11 iespējamu aizliegtu vienošanos izpausmju gadījumos KP izteica **brīdinājumus kopumā 16 personām**.

2022. gadā brīdinātie uzņēmumi pārstāv tādas darbības jomas kā pārtikas tirdzniecība un ēdināšana, auto noma, siltuma apgāde, mērniecība un ģeodēzija, citi pasta pakalpojumi (reklāmas), dzīvojamu un nedzīvojamo ēku būvniecība u.c. Visos šajos gadījumos KP saskatīja aizdomas par saskaņotiem pretendentu piedāvājumiem publiskajos iepirkumos.

Karteļu signālsaraksts pasūtītājiem

Lai preventīvi cīnītos un veiksmīgi atklātu aizliegtas vienošanās, būtiska ir arī pasūtītāju jeb iepirkumu rīkotāju, kam ir iespēja pirmajiem pamanīt aizdomīgas sakrītības pretendentu piedāvājumos, aktīva rīcība, ziņojot par iespējamiem pārkāpumiem. Tāpēc KP 2022. gadā **izstrādāja Signālsarakstu** jeb ieteikumus pasūtītājiem, kā atpazīt karteļa iespējamās pazīmes iepirkumos.

Izglīto par vertikālām vienošanās

Vienlaikus par smagu konkurences tiesību pārkāpumu tiek uzskatītas vertikālas aizliegtas vienošanās. Par uzņēmumu iesaisti aizliegtās vertikālās vienošanās pienākas naudas sods līdz 5 % no uzņēmuma apgrozījuma.

Lai veicinātu tirgus dalībnieku izpratni n, iespējams, arī ziņošanu par iespējamiem vertikālu vienošanos pārkāpumiem, KP 2022. gadā uzsāka izglītojošu semināru ciklu mazumtirgotājiem un vairumtirgotājiem, kas tiks turpināts arī mērkāuditorijām 2023. gadā. ■

Aizliegtu vienošanos departamenta direktore Ieva Šmite:

"Ne velti ir teiciens: "Ja tu vēlies iet ātri, ej viens, bet, ja vēlies iet ilgi, tad ir jāiet kopā". 2022. gada kartelis privātā pasūtītāja lietā noteikti kalpo par piemēru tam, ka iestāžu sadarbība nes pozitīvu rezultātu, pateicoties kurai Eiropas prokuratūrai izdevās realizēt veiksmīgu kriminālprocesu pret pasūtītāju un atgūt Eiropas Savienības finanšu izkrāptos līdzekļus. Tādējādi atslēgas vārdi jebkurai veiksmīgai izmeklēšanai joprojām ir komanda, pirmkārt, kuru veidojam savā starpā, un otrkārt, kuru veidojam un stiprinām ar ārējiem sadarbības partneriem."

DOMINĒJOŠĀ STĀVOKĻA LAUNPRĀTĪGA IZMANTOŠANA

2022. gadā KP konstatēja **vienu dominējošo stāvokļa launprātīgas izmantošanas** gadījumu. Tāpat 2022. gadā KP vērtēja SIA "Rēzeknes autoosta" rīcību, izpildot tai 2016. gadā KP piemēroto **tiesisko pienākumu pārtraukt launprātīgi izmantot savu dominējošo stāvokli** un pārvadātājiem pieprasīt pārmērīgu maksu par iebraukšanu Rēzeknes autoostā.

Izlīgst ar "Rīgas siltums"

2022. gadā KP noslēdza dominējošā stāvokļa launprātīgas izmantošanas pārkāpuma lietu un parakstīja **izlīgumu ar a/s "Rīgas siltums"**, kas paredzēja, ka uzņēmums pārtrauks īstenot ekspluatējošu praksi, pieprasot atmaksāt parādus, kas uzskatāmi par neatgūstamiem personas nāves vai maksātnespējas gadījumā, no namu pārvaldniekiem un secīgi no citiem dzīvokļu īpašniekiem.

Problemātika saistībā ar neatgūstamo parādu sloga pārlikšanu uz dzīvojamo māju pārvaldniekiem, kas savukārt piedzen parādus no citiem dzīvokļu īpašniekiem to kaimiņu vietā, ir bijusi aktuāla gadiem, tāpēc 2014. gadā mainīts normatīvais regulējums, lai varētu dzēst neatgūstamos parādus. Ņemot vērā likuma grozījumus, "Rīgas siltums" uzsāka neatgūstamo parādu dzēšanu, taču dzēsti vienīgi tie parādi, kas veidojušies pēc pieņemtajiem likuma grozījumiem jeb pēc 2014. gada 15. janvāra.

Ņemot vērā šo rīcību, KP ierosināja pārkāpuma lietu pret "Rīgas siltums" par dominējošā stāvokļa launprātīgu izmantošanu. Vienlaikus "Rīgas siltums" informēja KP, ka uzņēmums dzēsīs arī neatgūstamos parādus, kas veidojušies pirms likuma grozījumiem. KP secināja, ka parādu dzēšana ne visos gadījumos notikusi konsekventi, tādējādi ekspluatējošā prakse turpinājusies arī pārkāpuma izpētes laikā.

Lietā iesaistītās puses – KP un "Rīgas siltums" – vienojās izbeigt strīdu, noslēdzot izlīgumu. Administratīvais līgums paredzēja, ka "Rīgas siltums" neatgūstamos parādus norakstīs, savukārt informāciju par parādu norakstīšanas praksi publicēs savā tīmekļa vietnē www.rs.lv un nosūtīs dzīvojamo māju pārvaldniekiem, kuriem ir iespēja gada laikā informēt "Rīgas siltumu" par neatgūstamajiem parādiem.

Saskaņā ar izlīgumu "Rīgas siltums" valsts budžetā bija jāiemaksā naudas sods 201 329,64 eiro.

Ierobežota konkurence autoostu sektorā

2016. gadā KP pieņēma lēmumu par naudas soda un tiesiskā pienākuma uzlikšanu SIA "Rēzeknes autoosta", kas **launprātīgi izmantoja savu dominējošo stāvokli** un pārvadātājiem pieprasīja pārmērīgu maksu par iebraukšanu Rēzeknes autoostā. KP saņemot informāciju, ka arī pēc lēmuma spēkā stāšanās maksa par autobusu iebraukšanu autoostā nav komerciāli pamatota, 2022. gadā uzsāka SIA "Rēzeknes autoosta" tiesiskā pienākuma izpildes uzraudzību.

KP analizēja SIA "Rēzeknes autoosta" noteiktās autobusu iebraukšanas maksas autoostā un iebraukšanas maksas atbilstību izmaksām laika periodā no 2016. gada līdz 2021. gadam. Lai gan konkrētajā laika periodā SIA "Rēzeknes autoosta" plānotā nomas maksa pamatā atbilst nomas līgumos noteiktajam, KP konstatē, ka pēc būtības tās apmērs šajā periodā, iespējams, ir sadārdzināts un tādējādi negatīvi ietekmējis iebraukšanas maksas apmēru Rēzeknes autoostā.

Analītiskā departamenta direktore Ieva Dāboliņa:

"2022. gadā Analītiskajā departamentā tika noslēgta viena izmeklēšanas lieta, paralēli tam tika noslēgtas vairākas prevencijas procedūras, tādējādi bez

formālas lietas ierosināšanas tika novērsti iespējamie pārkāpumi un ātrāk un efektīvāk sasniegts mērķis par godīgu konkurences vidi. Ņemot vērā, ka Analītiskais departaments papildus dominējošā stāvokļa launprātīgas izmantošanas izpētei ikdienā veic tautsaimniecībā svarīgu tirgu un nozaru izpēti, lai vērtētu konkurences līmeni tajos, 2022. gadā tika noslēgtas vairākas apjomīgas tirgu uzraudzības. 2022. gads bija īpašs ar pieaugošu skaitu sūdzībām par digitālajām platformām un to tirgus varas launprātīgu izmantošanu. Tāpēc, lai KP varētu analizēt tirgus varu digitālajā sektorā un sekot līdzi konkurences aktualitātēm digitālajos tirgos Eiropā, tika noslēgta viena no apjomīgākajām tirgus uzraudzībām tiešsaistes digitālo platformu jautājumā."

KP uzraudzības gaitā ieguva informāciju arī par citu Latvijas autoostu nomas maksām, no kurām secināja, ka nevienai no aptaujātajām autoostām netiek piemērota tik liela nomas maksa apbūvei (ēkai) kā Rēzeknes gadījumā un vidēji nomas maksa ir vismaz divas reizes zemāka. Lai gan autoostas ēkas un teritorijas īpašnieki nav ierobežoti noteikt maksu par tā īpašuma izmantošanu, kas neatbilst tirgus apstākļiem vai kopumā neatbilst īpašuma vērtībai, KP ieskatā, būtu jābūt instrumentiem, kas ierobežotu autoostas operatora, kurš atrodas dominējošā stāvoklī, tālāku šīs maksas pilnīgu pārņemšanu uz iebraukšanas maksas aprēķinu. ■

UZŅĒMUMU APVIENOŠANĀS UN VIENOŠANĀS

Viens no KP uzdevumiem ir izvērtēt lielāko uzņēmumu apvienošanās darījumus un paziņotas vienošanās, lai novērstu iespējamu negatīvu ietekmi uz konkurenci un patērētājiem.

2022. gadā KP pieņēma 14 lēmumus par uzņēmumu apvienošanām un trīs secīgus lēmumus par termiņa pagarināšanu "Apollo Kino" īpašniekam, kurš 2021. gadā iegādājās OÜ "Forum Cinemas Latvia", lai izpildītu KP uzliktos tiesiskos pienākumus – kinoteātra "Citadele" nodošanu trešās personas kontrolē. Tāpat 2022. gadā tika pieņemts viens lēmums par uzņēmumu paziņotu vienošanos.

Par uzņēmumu apvienošanas izvērtēšanu iesaistītie tirgus dalībnieki gada laikā valsts budžetā iemaksāja nodevas 54 000 eiro apmērā. Lai uzņēmumiem atvieglotu apvienošanās ziņojumu iesniegšanu, KP sniedza 22 pirmsapvienošanās konsultācijas.

Lielāko daļu apvienošanas KP izvērtēja viena mēneša laikā, papildus īpašu uzmanību veltot apvienošanām, kurām nepieciešama padziļināta izvērtēšana. 2022. gadā šāda padziļināta izpēte notikusi piecos gadījumos.

AS "AB CITY" un AS "Olainfarm" apvienošanās

KP konstatēja, ka apvienošanās rezultātā ir sagaidāms AS "AB CITY" tirgus daļu pieaugums no 1 līdz 5 % vairākos tirgos, piemēram, farmaceitisko izstrādājumu vairumtirdzniecības tirgū, uztura bagātinātāju ražošanas un vairumtirdzniecības, mazumtirdzniecības tirgū un citos, taču tas nav pietiekami nozīmīgs pieaugums, lai ļautu tirgus dalībniekam nostiprināt dominējošo stāvokli. Tādējādi KP secināja, ka apvienošanās rezultātā būtiski nesamazināsies konkurence, neizveidojot vai nenostiprinot apvienotā tirgus dalībnieka dominējošo stāvokli nevienā no minētajiem ietekmētajiem tirgiem.

Vienlaikus, lai novērstu iespējamus riskus konkurencei un apvienošanās negatīvās sekas farmaceitisko izstrādājumu mazumtirdzniecības tirgū, apvienošanās atļautā ar saistošajiem noteikumiem, kas paredz SIA "LATVIJAS APTIEKA" kapitāldaļu atsavināšanu trešajai personai, kas nav saistīta ar AS "AB CITY" un ar to saistītajām personām.

AS "Dobeles dzirnavnieks" un AS "Baltic Mill" apvienošanās

KP atļāva AS "Dobeles dzirnavnieks" iegādāties Lietuvas graudu pārstrādes uzņēmumu AB "Baltic Mill", kam pieder vairāki graudu pārstrādes un pārtikas ražošanas uzņēmumi Baltijas valstīs, piemēram, AS "Rīgas dzirnavnieks" Latvijā un citi. Lai gan AS "Dobeles dzirnavnieks" un AS "Rīgas dzirnavnieks" apvienošanās būtiski samazinās konkurenci vairākos miltu, auzu pārslu un citu produktu tirgos, KP lēma apvienošanas atļaut, ņemot vērā pastāvošo augsto iespēju AS "Rīgas Dzirnavnieks" bankrotēt un iziet no tirgus, ja to nepārņems cits uzņēmums.

SIA "Tet" un SIA "Telia Latvija" apvienošanās

KP pieņēma lēmumu atļaut SIA "Tet" iegūt izšķirošu ietekmi pār SIA "Telia Latvija". Apvienošanās dalībnieku darbība pārkļājas balss telefonijas fiksētajā elektronisko sakaru tīklā, interneta un datu pārraides un nomāto līniju pakalpojumu tirgos. Apvienošanās dalībnieki darbojas arī IT ārpakalpojumu tirgū, tai skaitā, sniedzot datu centra un mākoņa pakalpojumus un nodrošinot web hostinga un IT drošības pakalpojumus.

Izvērtējot uzņēmumu sniegto un iestādes rīcībā esošo informāciju, KP secināja, ka apvienošanās rezultātā būtiski nemainīsies tirgus struktūra, nemazināsies konkurence un neizveidosies vai nenostiprināsies dominējošais stāvoklis ietekmētajos tirgos Latvijā, kuros darbojas apvienošanās dalībnieki. Līdz ar to apvienošanās ir atļaujama.

Ekonomiskās analīzes un apvienošanās departamenta direktors Artūrs Kuka:

"2022. gads apvienošanās jautājumos ir bijis intensīvs, KP izvērtējot vairākus sarežģītus darījumus, kas prasa padziļinātu juridisko un ekonomisko analīzi. Pirmo reizi iestādes vēsturē tika veikta un apstiprināta bankrotējošā

uzņēmuma aizsardzība. Tāpat 2022. gads iezīmies kā sākums aktīvākai sadarbībai apvienošanās lietās Baltijas konkurences iestāžu starpā, veicinot zināšanu un pieredzes apmaiņu, kā arī pilnvērtīgāku apvienošanās darījumu izvērtēšanu Baltijas valstu līmenī."

AS "TAK investīcijas" un SIA "Zaļā josta" apvienošanās

KP konstatēja, ka apvienošanās dalībnieki – "TAK investīcijas" un SIA "Zaļā josta" – kā konkurenti darbojas izlietotā iepakojuma un vienreizlietojamo galda trauku un piederumu ražotāja paplašinātās atbildības apsaimniekošanas tirgū, kā arī ar apvienošanas vertikāli saistītos tirgos. Pēc papildus izpētes veikšanas KP lēma par apvienošanās atļaušanu, secinot, ka apvienošanās rezultātā nenostiprināsies AS "TAK investīcijas" dominējošais stāvoklis un netiks būtiski samazināta konkurence nevienā no ietekmētajiem tirgiem.

AS "CleanR Grupa" un SIA "RSC Noma" apvienošanās

KP izvērtēja AS "CleanR Grupa" ieceri iegādāties SIA "RSC Noma". Uzņēmumu apvienošanās rezultātā tiek ietekmēts būvniecības atkritumu apsaimniekošanas tirgus Rīgā un Pierīgā, kurā ietilpst būvniecības un ražošanas atkritumu savākšana, pārvadāšana, šķirošana un pārstrāde, neiekļaujot konkrētajā tirgū būvniecības atkritumu apglabāšanu. KP nekonstatēja būtisku kaitējumu konkurencei, tāpēc lēma par darījuma atļaušanu.

Atļauj vienošanos elektroauto uzlādes tirgū

Papildus šajā periodā KP padziļināti izvērtēja uzņēmumu paziņotu vienošanos un atļāva AS "Latvenergo", valsts AS "Ceļu satiksmes drošības direkcija" (CSDD) un AS "Unifedpost" sadarbību elektroauto uzlādes tirgū.

Vienošanās rezultātā AS "Latvenergo" Elektrum Drive uzlādes tīkla klienti varēs veikt uzlādi VAS "Ceļu satiksmes drošības direkcija" e-mobi tīklā, izmantojot AS "Latvenergo" autentifikācijas rīkus un norēķinu kārtību, un otrādi. Tādējādi tiks nodrošināta raita lietotāju autentifikācija, apmaksas un ar to saistītie pakalpojumi.

Vienošanās ietvaros plānots saglabāt gan VAS "Ceļu satiksmes drošības direkcija", gan AS "Latvenergo" uzlādes tīklu mobilās lietotnes, jo vienošanās mērķa sasniegšanai kopīgas lietotnes izveide nav nepieciešama, un šādas lietotnes izstrāde varētu kavēt vienošanās ieviešanu. ■

NEGODĪGAS TIRDZNIECĪBAS PRAKSES UZRAUDZĪBA

2021. gada 1. novembrī, ieviešot negodīgas tirdzniecības prakses direktīvu 2019/633, spēkā stājās Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likums (turpmāk – NTPAL), kura mērķis ir aizliegt negodīgas tirdzniecības praksi visā lauksaimniecības un pārtikas preču piegādes ķēdē, kā arī aizliegt nepārtikas preču mazumtirgotāju iepirkuma varas izmantošanu pret piegādātājiem. Likuma izpildi uzrauga un kontrolē KP.

Konsultē un izglīto

Lai veicinātu tirgotāju un piegādātāju izpratni par godīgas tirdzniecības principu ievērošanu un īstenošanu praksē, KP 2022. gadā sniedza vairāk nekā **30 konsultācijas par NTPAL piemērošanu**. Biežāk uzdotie jautājumi bija par likuma piemērošanu un interpretāciju, tajā skaitā par norēķinu termiņiem, iespējamo likuma pārkāpumu, kā arī cenu vai atlaižu politiku.

Tāpat tika sagatavoti **12 skaidrojumi un atzinumi** gan tirgus dalībniekiem, gan Eiropas Komisijai saistībā ar likuma piemērošanu un ieviešanu.

Gada sākumā KP ir izstrādājusi **NTPAL piemērošanas vadlīnijas**, kas nodrošina visiem lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdes tirgus dalībniekiem: mazumtirgotājiem, pārtikas pārstrādātājiem, vairumtirgotājiem, kooperatīviem, ražotāju organizācijām un individuāliem ražotājiem, kā arī publiskām personām, kas veic lauksaimniecības un pārtikas produktu iepirkšanu.

2022. gadā KP ir sagatavojusi arī **pašnovērtējuma rīku pārtikas un dzērienu piegādātājiem**, kuri ražo, pārdod pārtikas produktus un dzērienus patērētājiem, lai tie ērtā veidā pārliecinātos, vai tirgotāji īsteno godīgu tirdzniecības praksi.

Brīdina par rīcības neatbilstību godprātīgai sadarbībai ar piegādātāju

2022. gadā tika **izvērtēti 18 iesniegumi** par iespējamiem likuma pārkāpumiem. Visbiežāk iesniegumos tika izteikti lūgumi izvērtēt tirgus dalībnieka rīcību un skaidrot, vai rīcība ir saderīga ar likumā noteikto.

Cita starpā tika izvērtēti arī iesniegumi par lauksaimniecības līmeņa tirgus dalībnieka rīcību. Padziļinātas izpētes rezultātā tika konstatēts, ka tirgus dalībnieka rīcība, par ko tika saņemtas sūdzības, nav kvalificējama kā NTPAL pārkāpums. Vienlaikus tirgus dalībnieks rēķinos par saistību neizpildi ietvēra atrunu par līgumsodu, kas tiks aprēķināts par katru rēķina apmaksas kavējuma dienu, lai gan par šādu līgumsodu puses līgumā nebija vienojušās. Ņemot vērā, ka praksē tirgus dalībnieks faktiski nebija attiecīgo sankciju piemērojis, KP **īstenoja preventīvas pasākumus** un aicināja tirgus dalībnieku pārtraukt īstenot līdzšinējo praksi, un brīdināja par rīcības neatbilstību godprātīgas prakses principiem.

Pēta mazumtirgotāju piemērotās sankcijas piegādātājiem

Papildus 2022. gadā KP veica **tirgus uzraudzību**, kurā tika vērtētas mazumtirgotāju līgumos atrunātās un piemērotās sankcijas to piegādātājiem. Tirgus uzraudzībā tika secināts, ka mazumtirgotāji ikdienas sadarbībā ar piegādātājiem piemēro sankcijas vienveidīgi, t.i., lielākoties ir norādīta līgumsodu augstākā robeža par jebkuru līguma noteikumu pārkāpumu, t.sk. par preču nepieģādādi gan attiecībā uz akcijas precēm, gan uz precēm, kuras paredzēts realizēt ārpus akcijas. Lai gan mazumtirgotāju līgumos norādīts, ka pārkāpuma apstākļi tiks vērtēti, tomēr tajos nav ietverti skaidri noteikumi, kādi apstākļi tiks ņemti vērā, vērtējot šos līguma pārkāpumus, un attiecīgi piemērojamo sankciju taisnīgumu un pamatotību. KP norāda, ka par taisnīgu un pamatotu nevar tikt uzskatīta piemērotā līgumsodu augstākā robeža par jebkuru līguma noteikumu pārkāpumu, neskatoties uz to, ka formāli tā atbilst likuma normām. Tāpat arī līgumos piemērotām sankcijām un apstākļiem, kā tiks novērtēts sankciju apmērs, ir jābūt nepārprotami definētiem abām iesaistītajām pusēm.

Tāpat KP secina, ka mazumtirgotāju līgumsodu piemērošanas tendence neliecina, ka mazumtirgotāju piemērotie līgumsodi pildītu preventīvas funkciju, bet drīzāk tie ir kā paredzami regulāri maksājumi, jo līgumsodu apmērs gadu no gada paliek nemainīgs vai mainās minimāli.

Piegādātājiem piemērotais sankciju apmērs, KP ieskatā, ir vērtējams kā ekonomiski nozīmīgs. Atkarībā no piegādātāja lieluma, piemēroti līgumsodu vērtība veido desmitus tūkstošus vai pat miljonus eiro. Gadījumos, kad mazumtirgotāji nosaka netaisnīgas un nepamatotas sankcijas par līguma noteikumu pārkāpumu, rodas situācijas, kad mazumtirgotāji "iedzīvojas" uz lauksaimniecības un pārtikas preču piegādātāju rēķina. Šādu rīcību KP uzskata par neatbilstošu NTPAL.

Vienlaikus tirgus uzraudzībā tika konstatētas nepilnīgas līgumsodu definīcijas, kā arī nekonsekvence par iespējamo saziņu līguma neizpildes gadījumos.

KP nepilnību novēršanai secīgi 2023. gadā īstenoja **sešas preventīvas aktivitātes**, aicinot mazumtirgotājus uzlabot iekšējos sankciju piemērošanas procesus, lai turpmākā sadarbība ar to piegādātājiem izslēgtu iespējamus riskus NTPAL neatbilstībai. ■

Negodīgas tirdzniecības prakses novēršanas nodaļas vadītāja Sanita Uljane:

"2022. gads ir atkārtoti pierādījis, ka gan ražotājiem (lauksaimniekiem), gan piegādātājiem un nereti arī tirgotājiem vai to pārstāvjiem nav viegli izprast NTPAL normas un pielāgot tās ikdienas darbībā. Kā apliecinājums tam ir mazumtirgotāju sankciju piemērošanas tirgus uzraudzībā konstatētie NTPAL pārkāpumu riski attiecībā uz nepilnīgām līgumsodu definīcijām, atšķirīgo mazumtirgotāju pieeju sankciju noteikšanā akcijas precēm un regulārajām precēm, kā arī saprotaas saziņas trūkums līguma neizpildes gadījumos. Tāpēc jo īpaši svarīgi ir sabiedrību nodrošināt ar kvalitatīvu un pieejamu informāciju par likuma normu interpretāciju un piemērošanu."

PUBLISKU PERSONU DARBĪBAS IETEKME UZ KONKURENCI

Valsts un pašvaldību iesaiste uzņēmējdarbībā

Kopumā KP 2022. gadā saņēma **288 iesniegumus** saistībā ar publisku personu – valsts, pašvaldību un tām piederošu kapitālsabiedrību – darbību, t.sk. iespējamu konkurences kroplošanu un līdzdalības kapitālsabiedrībās pārvērtēšanu.

Lai novērstu riskus, ka publiska persona nepamatoti iesaistās komercdarbībā un tādējādi kropļo konkurenci, apgrūtinot vai pat padarot neiespējamu privāto komersantu darbību tirgū, publiskām personām, dibinot jaunas vai pārvērtējot savu līdzdalību esošajās kapitālsabiedrībās, saskaņā ar VPIL 88. pantu nepieciešams veikt plānoto darbību izvērtējumu.

Atbilstoši Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumam šāds izvērtējums, ietverot novērtējumu par ietekmi uz konkurenci, jāveic ne retāk kā reizi piecos gados. Vairums publisku personu pēdējo līdzdalības kapitālsabiedrībā izvērtējumu veikšanas 2015. gada beigās, tāpēc kopš 2020. gada ir aktīvs līdzdalības kapitālsabiedrībā izvērtējumu iesniegšanas periods. Ņemot vērā Administratīvi teritoriālo reformu un izrietošās izmaiņas normatīvajā regulējumā, lielai daļai pašvaldību izvērtējumu iesniegšanas termiņš tika pagarināts līdz 2022. gada 1. jūnijam. Tādējādi arī 2022. gadā būtiski resursi tika veltīti atzinumu sagatavošanai par publisku personu iesaisti uzņēmējdarbībā caur tām piederošajām kapitālsabiedrībām. 2022. gadā kopā **sniegti 169 atzinumi**.

Konsultatīvos nolūkos KP ir uzsākusi un turpinās **veidot apkopojumus sektoru vai nozaru griezumā**, akcentējot būtiskākos secinājumus un problēmas, kas izriet no iestādes atzinumiem par valsts un pašvaldību veiktajiem līdzdalības pārvērtējumiem kapitālsabiedrībās. Piemēram, 2022. gadā ir publicēti secinājumi par publisku personu iesaisti veselības un sabiedriskā transporta nozarēs.

Konkurences neitralitātes ievērošana

Konkurences likums nosaka, ka publiskām personām ir **pienākums ievērot konkurences neitralitāti**.

2022. gadā KP saņēma **85 sūdzības par publisku personu** – valsts, pašvaldību un to kapitālsabiedrību – rīcību. Pārskata periodā deviņos gadījumos KP ir īstenojusi padziļinātu izpēti konkurences neitralitātes nodrošināšanai. T.sk. **četros gadījumos**, lai novērstu iespējamo neatbilstību konkurences neitralitātei, kad publiska persona ar savu rīcību ir diskriminējusi privātos tirgus spēlētājus vai radījusi priekšrocības savām kapitālsabiedrībām, KP ir īstenojusi pārrunu procedūras. Pārrunu procedūras īstenošana noteikta

Konkurences likuma 14.¹ pantā un tās mērķis ir savlaicīgi novērst nepilnības gan pašvaldības kapitālsabiedrību, gan pašvaldību iestāžu, gan citu publisku personu rīcībā.

Iespējamās konkurences neitralitātes neatbilstības risinātas Ventspilī, Liepājā, Jūrmalā, Rīgā, Jelgavā u.c. Skartie tirgi ietver nekustamā īpašuma nomas tirgu, izdevniecības tirgu, dzīvojamo māju apsaimniekošanu, kā arī skar tirdzniecības jomas regulējumu pašvaldībās un publiskos iepirkumos.

Vērtē sabiedriskā transporta bilešu tirdzniecību platformās

KP **tirgus uzraudzībā** secina, ka 2023. gadā VSIA "Autotransporta direkcija", ieviešot vienotu sabiedriskā transporta bilešu sistēmu, nodrošinās godīgu konkurenci starp tirgus dalībniekiem. Sistēma apkopos visus pārvadājumu pakalpojumu sniedzējus un autoostas, kuras nodrošina bilešu tirdzniecību, kā arī dzelzceļa stacijās esošās bilešu kases.

Līdz sistēmas ieviešanai sabiedriskā transporta bilešu tirdzniecībā Latvijā bija konstatējama virkne nepilnību, piemēram, biļetes uz autobusu pārvadājumiem nereti nebija iespējams iegādāties internetā vai arī tās maksāja dārgāk nekā pērkot bilešu kasē vai pie autobusa vadītāja. Savukārt SIA "Mobilly" sūdzējās par valsts kapitālsabiedrības radītiem konkurences ierobežojumiem uzņēmumam, jo veiktie grozījumi spēkā esošajos sadarbības noteikumos liedza SIA "Mobilly" sniegt vilciena bilešu tirdzniecības pakalpojumu, uzņēmumam neciešot zaudējumus.

Konkurenci veicinoši normatīvie akti

Lai novērstu iespējamus ierobežojumus konkurencei, ko varētu veicināt normatīvais regulējums, KP 2022. gadā likumdevējiem **sagatavoja 49 atzinumus vairāk nekā astoņās tautsaimniecības nozarēs**. 2022. gadā sniegti arī viedokļi par normatīvo aktu projektu atbilstību brīvas konkurences principiem un konkurences kroplojumiem tādās jomās kā atkritumu apsaimniekošana, veselības nozare, pasažieru pārvadājumi, tirdzniecība, publiskie iepirkumi, farmācijas nozare, apdrošināšana, izglītība, elektroenerģija un citās.

Lai veicinātu konkurencei labvēlīga normatīvā regulējuma pieņemšanu, KP pārstāvjī **godīgas konkurences principus aizstāvēja 55 pasākumos**, t.sk. Ministru kabinetā, Saeimā u.c.

25 % no visiem veiktajiem pasākumiem, kuru mērķis ir novērst publisku personu radītus ierobežojumus konkurencei, ir ņemts vērā KP viedoklis. ■

Konkurences veicināšanas departamenta direktors Antis Apsītis:

"2022. gadā būtiski resursi tika veltīti konsultāciju sniegšanai par publisku personu līdzdalību kapitālsabiedrībās, jo pārskata periodā par 48 % pieauga saņemto iesniegumu skaits par publisku personu darbībām, kā arī par 77 % pieauga sniegto atzinumu skaits par valsts un pašvaldību iesaisti uzņēmējdarbībā. Pozitīvi, ka ir pieaugusi publisko personu izpratne par nepieciešamību veikt pilnvērtīgu izvērtējumu par to līdzdalību kapitālsabiedrībās, ļaujot identificēt problemātiskās darbības jomas, kā arī pieaugusi izpratne par konkurences neitralitātes aspektiem."

TIRGU UZRAUDZĪBA

2022. gadā **KP noslēdza uzraudzību astoņos tirgos**, t.sk. izvērtējot un sniedzot priekšlikumus konkurences ierobežojumu novēršanai, piemēram, digitālajos tirgos, degvielas tirgū, šķeldas tirgū un citur. Tirgu uzraudzības mērķis ir iegūt padziļinātu ieskatu dažādās tautsaimniecības nozarēs, kā arī apzināt konkurences situāciju un meklēt risinājumus tās uzlabošanai.

Pēta degvielas cenas kāpumu

KP tirgus izpētē, kurā tika izvērtēts, kā veidojas **degvielas mazumtirdzniecības cena** un kādi ir tās galvenie ietekmējošie faktori, konstatēja, ka degvielas mazumtirdzniecības cenu kāpuma pamatā nav konkurences tiesību pārkāpums, bet gan objektīvi apstākļi, kas radušies, sākoties Krievijas iebrukumam Ukrainā.

KP norāda, ka degvielas mazumtirdzniecības tirgus ir oligopolisks un viegli caurskatāms, tādēļ tajā ir raksturīga inteliģentā pielāgošanās, proti, konkurenti monitorē citu tirgus dalībnieku piedāvātās cenas un reaģē uz to izmaiņām. Šāda pielāgošanās, ja tā notiek neatkarīgi, patstāvīgi izvērtējot konkurentu piedāvājumu un nosakot savu cenu, nav konkurences tiesību pārkāpums.

KP konstatēja, ka degvielas mazumtirdzniecības cenas kāpums 2022. gadā pamatā korelēja ar degvielas iepirkuma cenas kāpumu. Papildus bija novērojama arī korelācija ar valūtas kursa (USD pret EUR) izmaiņām un naftas biržas cenas svārstībām.

Pēta kurināmās šķeldas tirgu Latvijā

KP, ņemot vērā kurināmās šķeldas cenas būtisku pieaugumu 2021. un 2022. gadā, veica **šķeldas tirgus izpēti**, lai noskaidrotu iemeslus, kas ir pamatā būtiskajam šķeldas cenu kāpumam.

KP nequa pierādījumus par iespējamās aizliegtas vienošanās pastāvēšanu, kā arī pirmšķietami konstatēja, ka neviens tirgus dalībnieks neatrodas dominējošā stāvoklī kurināmās šķeldas tirgū Latvijā. Taču KP norāda, ka siltumenerģijas ražotājiem ir rūpīgi jāizvērtē katra to noteiktā prasība attiecībā pret šķeldas piegādātājiem. Nesamērīgu prasību noteikšana var ierobežot konkurenci šķeldas iepirkumos, tādējādi arī atspoguļoties siltuma tarīfos un negatīvi ietekmēt siltumenerģijas lietotājus.

Skaidrojot cenu kāpuma iemeslus, pirmkārt, jāņem vērā vispārējs energoresursu cenu kāpums, kā arī ģeopolitiskie apstākļi, t.sk. šķeldas un citu kokmateriālu importa ierobežojumi no Baltkrievijas un Krievijas, kas izriet no Krievijas uzsāktā kara Ukrainā. Vienlaikus šķeldas ražošanas procesu skārusi arī inflācija, kā arī šķeldas uzņēmumi nav pietiekami ieguldījuši šķeldotāju un citas šķeldas ražošanai nepieciešamās tehnikas iegādē. KP ieskatā, visi iepriekš minētie faktori ir veicinājuši šķeldas cenas pieaugumu.

Kaimiņvalstis pēta tiešsaistes tirdzniecības platformas

Latvijas un Lietuvas konkurences iestādes 2022. gadā paralēli uzsāka tirgus izpēti, lai laikus novērtētu **tiešsaistes tirdzniecības platformu** ietekmi uz e-komercijas attīstību Baltijas reģionā.

Latvija un Lietuva tirgus uzraudzībā aptaujāja valstīs operējošās tiešsaistes tirdzniecības platformas, kas nodrošina, piemēram, ēdienu piegādes, dažādu patēriņa preču, dāvanu kuponu pārdošanu patērētājiem, lai vērtētu to sadarbību ar uzņēmumiem, kas preces vai pakalpojumus ar platformas palīdzību vēlas piedāvāt patērētājiem. Tāpat iestādes aptaujāja tos uzņēmumus, kas tiešsaistes tirdzniecības platformas izmanto, lai sasniegtu patērētājus. Tirgus uzraudzības secinājumus plānots publicēt 2023. gadā.

Nepieciešams papildu regulējums par tiešsaistes platformu darbību

Papildus KP 2022. gadā veica arī tirgus uzraudzību, kurā pētīja tiešsaistes platformu darbību, koncentrējoties uz **tirgus definēšanas kritērijiem** konkurences tiesību kontekstā, kā arī vērtēja tiešsaistes platformu tirgus varas kritērijus.

KP tirgus uzraudzībā secināja, ka godīgas konkurences nodrošināšanai Latvijā nepieciešams raisīt diskusiju par papildu regulējuma ieviešanu, kas noteiktu tiešsaistes platformu darbību un ar to saistītus pienākumus nacionālā līmenī. Vienlaikus šobrīd pastāvošie konkurences tiesību piemērošanas rīki digitālajai sfērai varētu nebūt pietiekami, lai noteiktu konkrēto tirgu un tiešsaistes platformu atrašanos dominējošā stāvoklī.

Skaidro saistītu uzņēmumu dalības iepirkumos riskus

KP 2022. gadā īstenoja un pabeidza **AS "Latvijas valsts meži" organizēto iepirkumu par kokmateriālu pārveidošanas pakalpojumu tirgus uzraudzību**, kuras mērķis bija iegūt informāciju par saistīto uzņēmumu dalību AS "Latvijas valsts meži" organizētajos iepirkumos. Piemēram, par to savstarpēju saistību jeb kā tie paši sevi pozicionē tirgū, kā tie glabā katrs savu komercnoslēpumu un nodrošina neatkarīgu piedāvājumu sagatavošanu iepirkumiem. Tirgus uzraudzības ietvaros tika skaidrots termins "saistīti uzņēmumi" Konkurences likuma izpratnē un tika sagatavotas rekomendācijas gan pasūtītājam, gan uzņēmumiem, ko darīt situācijās, kad iepirkumos piedāvājumus iesniedz gan formāli, gan neformāli saistīti uzņēmumi, un kā nodrošināt neatkarīgu piedāvājumu iesniegšanu pasūtītājam. ■

TIESVEDĪBAS

2022. gadā nozīmīgi resursi veltīti iestādes pārstāvniecībai tiesās, t.sk. uzsāka "Būvnieku kartēļa" lietas skatīšana tiesas sēdēs. Pārskata periodā kopumā KP īstenojusi pārstāvību **25 aktīvās tiesvedībās** saistībā ar KP rīcību vai tās pieņemtajiem lēmumiem.

2022. gadā **noslēgtas piecas tiesvedības** saistībā ar KP pieņemtajiem lēmumiem. Visos gadījumos, tiesvedībai noslēdzoties, KP lēmums atstāts spēkā. Tostarp, 2022. gadā noslēdzās Moller grupas uzņēmumu uzsāktā tiesvedība "Volkswagen" automašīnu dīleru kartēļa lietā. Uzņēmumi atsaucā tiesā savus pieteikumus un valsts budžetā samaksāja KP piemērotos naudas sodus vairāk nekā 7 miljonu eiro apmērā. Tāpat tiesa atstāja spēkā KP lēmumu par konstatēto karteli meliorācijas nozarē, kā arī KP lēmumu aizliegt SIA "RIMI LATVIA" (RIMI) izmantot mazumtirdzniecības telpas iepirkšanās centrā "DOMINA Shopping", kas atradās tiesvedībā no 2017. gada. Savukārt "Liepājas autobusu parks" procesuālā pārkāpuma gadījumā tiesvedība izbeigta, noslēdzot izlīgumu un samazinot uzlikto naudas sodu.

2022. gadā kopumā uzņēmumi, kas sodīti par konkurences tiesību pārkāpumiem, t.sk. pēc tam, kad noslēgušies tiesvedība un KP lēmums stājies spēkā vai kad uzņēmumi ar iestādi noslēguši izlīgumus, **valsts budžetā iemaksājuši vairāk nekā 9 miljonus eiro.**

Izbeidz tiesvedību Volkswagen dīleru kartēļa lietā

Administratīvā apgabaltiesa 2022. gada 7. septembrī izbeidza tiesvedību par pārsūdzēto KP 2014. gada lēmumu, ar kuru konstatēta aizliegta vienošanās jeb kartelis Moller grupā ietilpstošo dīleru, kas nodarbojas ar Volkswagen automašīnu izplatīšanu, darbības.

KP 2014. gada lēmumā konstatēja, ka "Volkswagen" markas automašīnu dīleri Latvijā vismaz piecu gadu garumā sistemātiski saskaņoja savu dalību iepirkumos, kurus rīkojuši gan privāti uzņēmumi, gan valsts pārvaldes iestādes un aģentūras, tāpat arī pašvaldības, skolas (skolēnu autobusi), pensionāti, iekšlietu sistēmas iestādes un citi. Automašīnu dīleri regulāri viens otru informēja par saviem plāniem attiecībā uz kādu iepirkumu, lūdzot pārējos nekonkurēt, piemēram, nepiedalīties iepirkumā vispār vai nepiedāvāt zemākas cenas. KP secināja, ka šāda vienošanās jau savā būtībā, t.i., pēc sava mērķa kavēja konkurenci viena zīmola automašīnu dīleru starpā. Līdz ar to konstatēja pārkāpumu un uzlika naudas sodu.

Atstāj spēkā lēmumu par konstatēto karteli meliorācijas nozarē

Ar Augstākās tiesas 2022. gada 30. augusta lēmumu neierosināt kasācijas tiesvedību ir atstāts spēkā KP 2021. gada lēmums, ar kuru sodīti divi meliorācijas uzņēmumi – SIA "Valkas meliorācija" un SIA "Agromeliorators" – par saskaņotu piedāvājumu sniegšanu valsts SIA "Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi organizētajos iepirkumos.

KP konstatēja, ka uzņēmumi savstarpēji apmainījās ar attiecīgajā iepirkumā iesniedzamajiem dokumentiem, tostarp finanšu tāmēm,

imitējot konkurenci. Par konstatētajiem pārkāpumiem KP piemēroja SIA "Valkas meliorators" naudas sodu 208 837,15 eiro apmērā un SIA "Agromeliorators" – 13 132,45 eiro apmērā.

Aizliegums RIMI izmantot "DOMINA Shopping" telpas ir pamatots

Augstākā tiesa, 2022. gada 30. augustā pieņemot lēmumu neierosināt kasācijas tiesvedību, ir atstājusi spēkā KP 2017. gada lēmumu aizliegt SIA "Plesko Real Estate" piešķirt tiesības RIMI izmantot mazumtirdzniecības telpas iepirkšanās centrā "DOMINA Shopping" Rīgā.

2017. gadā KP konstatēja, ka RIMI ienākšana iepirkšanās centrā "DOMINA Shopping" telpās, kur pirms tam darbojās AS "Prisma Latvija", palielinātu un nostiprinātu RIMI tirgus varu un vadošo stāvokli gan multifunkcionālo iepirkšanās centru segmentā, gan ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības konkrētajā tirgū.

Iecietības programmas un izlīguma procedūras ietvaros notikušās saziņas īpašā tiesiskā aizsardzība

Saistībā ar tiesvedību Administratīvajā rajona tiesā par KP pienākumu izsniegt izlīgumu un tā piedāvājumu tirgus dalībniekam, kurš nav izlīguma dalībnieks, 2022. gadā Augstākā tiesa sniedza būtiskas atziņas.

Uzņēmumu sniegtā informācija Iecietības programmas vai izlīguma ietvaros ietver labprātīgu faktu un pārkāpuma atzīšanu no pārkāpēja puses jeb pašapsūdzdošas liecības. Šādas atzīšanās dēļ uzņēmumi, kas sadarbojas ar iestādi, var tikt pastiprināti pakļauti civiltiesiskai vai krimināltiesiskai atbildībai un nonākt sliktākos apstākļos nekā līdzpārkāpēji, kuri nesadarbojas ar konkurences iestādi.

Tāpēc Augstākā tiesa secināja – lai nodrošinātu uzņēmumu gatavību brīvprātīgi sadarboties ar konkurences iestādi Iecietības programmas un izlīguma ietvaros, uz tirgus dalībnieku sniegtajām liecībām nevar attiecināt pierādījumu izprasīšanu, šādu saziņai ir jānodrošina vislielākā tiesiskā aizsardzība un šāda saziņa ir izslēgta no tā informācijas loka, ko drīkstētu padarīt pieejamu citām personām.

Inspekcijas laikā nav pieļauts pārkāpums

Papildus 2022. gadā arī noslēdzās tiesvedība Eiropas Cilvēktiesību tiesā lietā *Naumenko un SIA Rix Shipping pret Latviju*. Abi iesniedzēji, pamatojoties uz Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8. pantu, uzskatīja, ka KP rīcība, procesuālo darbību laikā veicot telpu apskati un dokumentu un elektroniskās informācijas izņemšanu, bijusi nepamatota un nesamērīga. Tomēr Eiropas Cilvēktiesību tiesa konstatēja, ka KP procesuālo darbību laikā nav pieļauts personas tiesības uz privātās dzīves un korespondences neaizskaramību pārkāpums, jo iesniedzējiem bija pieejamas atbilstošas procesuālās aizsardzības garantijas. ■

Juridiskā departamenta direktors Valentīns Hitrovs:

"2022. gadā tiesvedības būtiski papildināja konkurences tiesību judikatūru procesuālo jautājumu jomā. Tā Senāts apstiprināja Iecietības programmas un izlīguma procedūras svarīgumu nopietnāko konkurences tiesību pārkāpumu efektīvā atklāšanā un tirgus dalībnieku saukšanā pie atbildības. Senāts viesa tiesisko noteiktību par izlīguma piedāvājumu un Iecietības programmas ietvaros notikušās saziņas īpašo tiesisko aizsardzību, novēršot risku tās izmantošanai ārpus iestādes izpētes lietas. Savukārt Eiropas Cilvēktiesību tiesa apstiprināja KP veikto procesuālo darbību atbilstību Eiropas Cilvēktiesību konvencijā garantētajām tiesībām uz privātās dzīves un korespondences neaizskaramību. Eiropas Cilvēktiesību tiesas pozitīvs spriedums ir augstākā līmeņa apliecinājums KP juridiskā darba kvalitātes standartam, nodrošinot ar likumu iestādei uzticēto izpētes pilnvaru faktiskās izmantošanas tiesiskumu un legitimitāti."

IZMAIŅAS REGULĒJUMĀ

Lai nacionālajos normatīvajos aktos pilnībā pārņemtu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/1 jeb t.s. ECN+ direktīvas prasības, 2022. gadā pieņemti grozījumi Konkurences likumā, Civilprocesa likumā, Likumā par valsts budžetu un finanšu vadību un Ministru kabineta noteikumos "Kārtība, kādā nosaka naudas sodu par konkurences tiesību un negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma pārkāpumiem un piespiedu naudu par Konkurences padomes noteiktā tiesiskā pienākuma nepildīšanu".

Stiprina Konkurences padomes neatkarību un pilnvaras

2018. gadā tika pieņemta **ECN+ direktīva, kas paredz, ka nacionālās konkurences iestādes jānodrošina ar nepieciešamām pilnvarām, neatkarības garantijām un resursiem**, lai tās spētu īstenot efektīvu konkurences tiesību pārkāpumu atklāšanu un novēršanu.

Secīgi 2022. gadā pieņemtie Konkurences likuma grozījumi paredz, ka turpmāk KP atradīsies Ministru kabineta pārraudzībā un tā tiks īstenota ar ekonomikas ministra starpniecību. Likumā tiek stiprināta iestādes finansālā, kā arī operacionālā neatkarība, tostarp, paredzot KP pilnīgu neatkarību iestādes iekšējo organizatorisko jautājumu risināšanā. Tajā pašā laikā ir iezīmēta ciešāka sadarbība ar uzņēmēju nevalstiskajām organizācijām, nozaru politikas veidotājiem un likumdevēju jaunizveidotās Konsultatīvās padomes ietvaros.

Vienlaikus grozījumi paredz palielināt Padomes – KP lēmējinstīcijas – kapacitāti no trim uz pieciem padomes locekļiem. 2022. gada 25. oktobrī Ministru kabinets, balstoties uz konkursa rezultātiem, apstiprināja vienu no diviem padomes locekļiem, tādējādi Kārlis Piļģens uzsāka darbu Konkurences padomē kā ceturtais Padomes loceklis. Vēl viena Padomes locekļa amata vieta palikusi vakanta līdz 2022. gada beigām.

Tāpat likuma grozījumi paredz ES dalībvalstu līmenī harmonizēt konkurences uzraudzības iestāžu pilnvaras efektīvai konkurences noteikumu pārkāpumu izmeklēšanai, atklāšanai un lēmumu izpildei. Grozījumi pozitīvi ietekmēs iestādes izmeklēšanas procesus un lēmumu pieņemšanu, tā starpā likums paredzēja izmaiņas piemērojamos naudas sodus. Piemēram, konkurences tiesību pārkāpēja atbildība par Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem turpmāk tiks noteikta no tā apgrozījuma pasaulē, un par vienošanās aizlieguma un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas pārkāpumiem maksimāli piemērojamā naudas soda sliekšnis tirgus dalībniekiem tiks noteikts 10 % apmērā no to pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma pasaulē.

Likuma grozījumi paredz arī izmaiņas attiecībā uz iestādes veicamajām procesuālajām darbībām jeb inspekcijām pie tirgus dalībniekiem. Izmaiņas precizē inspekciju īstenošanas kārtību, t.sk. palielinot KP atvēlēto laiku tirgus dalībnieka telpu aizsīmogošanai, lai iegūtu un saglabātu pierādījumus. Precizētas ir arī tiesības procesuālo darbību (inspekcijas) ietvaros saņemt atbalstu no citām valsts pārvaldes un tiesībsargājošām iestādēm t.sk. tiesības KP pilnvarot citu dalībvalstu konkurences iestāžu amatpersonas aktīvi palīdzēt procesuālo darbību īstenošanā, ja KP veic procesuālās darbības citas dalībvalsts konkurences iestādes vārdā un uzdevumā.

Vienlaikus grozījumi paredz paplašināt leģitīmas programmas ietvaru, atbrīvojot no naudas soda vai to būtiski samazinot konkurences tiesību pārkāpējiem, kas sadarbojas ar KP, ne vien īstenošanas kartēļa vienošanās, bet arī aizliegtu vertikālu vienošanos par tālākpārdošanas cenu noteikšanu vai pasīvās pārdošanas ierobežošanu atklāšanā.

ECN+ direktīvas prasību pilnīgai ieviešanai 2022. gadā noslēdzies darbs arī pie Ministru kabineta noteikumiem, kas paredz kārtību, kādā ir aprēķināmi sodi par Konkurences likuma, Līguma par Eiropas Savienības darbību un Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likuma pārkāpumiem, tajos nosakot detalizētākus nosacījumus naudas soda aprēķina metodikai un leģitīmas programmas piemērošanai. ■

KOMUNIKĀCIJA UN SADARBĪBA

2022. gadā KP pārstāvji nodrošināja dalību 36 iestādes vai citu organizāciju rīkotajos izglītojošajos pasākumos. Līdzās kopīgām izglītošanas aktivitātēm KP aizvadīja 80 starpinstitūciju sadarbības tikšanās par dažādiem tematiem.

KP aizvadīja 45 tikšanās ar uzņēmējiem un nevalstiskajām organizācijām, lai diskutētu par konkurences attīstību un izaicinājumiem dažādās nozarēs un veicinātu godīgas konkurences principu ieviešanu. Papildus iestāde šīm mērķa grupām nodrošināja informatīvos seminārus par dažādiem konkurences tiesību ieviešanas aspektiem, tostarp aizliegtu vienošanos nepieļaušanu starp konkurentiem vai asociāciju ietvaros.

Prioritāro mērķgrupu izglītošana

Nemot vērā 2022. gada sabiedriskās domas aptaujas rezultātus, Latvijā divas būtiskākās konkurences tiesību problēmas ir karteli publiskajos iepirkumos un publisku personu – valsts, pašvaldību un to kapitālsabiedrību – radīti konkurences kropļojumi, tādējādi šīs divas grupas ir KP prioritārās mērķgrupas, kurās nepieciešams veicināt izpratni par brīvu un godīgu konkurenci.

► Uzņēmēji

Lai preventīvi novērstu būtiskākos konkurences tiesību pārkāpumus, piemēram, uzņēmumu aizliegtas vienošanās, tika rīkoti **izglītojoši semināri un vebināri uzņēmējiem**.

2022. gadā KP izstrādāja jaunu semināru ciklu par vertikālām vienošanām, skaidrojot uzņēmējiem atļautas un aizliegtas sadarbības robežas. 2022. gadā aizvadīti pirmie divi vertikālu vienošanos semināri mazumtirgotājiem, izplatītājiem, un līdzīgus pasākumus plānots organizēt arī 2023. gadā.

2022. gadā aizvadīti pirmie divi vertikālu vienošanos semināri mazumtirgotājiem, izplatītājiem, un līdzīgus pasākumus plānots organizēt arī 2023. gadā.

Vienlaikus KP par būtiskākajiem konkurences tiesību pārkāpumiem īstenojusi izglītojošas aktivitātes lielajos Latvijas uzņēmumos, piemēram, "Latvijas Pasts", "Rīgas siltums", "Latvijas Valsts ceļi" u.c.

Lai veicinātu diskusijas starp tirgu uzraugošajām institūcijām un uzņēmējiem par godīgu uzņēmējdarbību, Konkurences padome sadarbībā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju, Uzņēmumu reģistru, Finanšu izlūkošanas dienestu un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru organizēja festivālā "Lampa" diskusiju par godīgu un atbildīgu uzņēmējdarbības vidi.

► Pasūtītāji un sadarbības iestādes

Savukārt, lai veicinātu iepirkumu vides attīstību, KP nodrošināja seminārus publisko **iepirkumu rīkotājiem un Eiropas Savienības fondu uzraugiem**, tādējādi stiprinot šīs mērķa grupas kompetenci un prasmes atpazīt kartela veidošanas pazīmes pretendentu starpā. Tostarp KP izglītoja iepirkumu speciālistus sadarbībā ar Iepirkumu uzraudzības biroju, Iepirkumu akadēmiju, Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvaldi u.c.

2022. gadā izglītoti tika ne tikai iepirkumu rīkotāji, bet arī **sadarbības iestādes**, lai tie spētu atpazīt kartelus un palīdzētu KP novērst aizliegtas vienošanās. Sadarbības pasākumi notika ar Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Ekonomisko noziegumu apkarošanas pārvaldi, Eiropas prokuratūru, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju, Finanšu izlūkošanas dienestu, Centrālo finanšu līgumu aģentūru u.c.

► Publiskas personas

No 2020. gada, kad spēkā stājās grozījumi Konkurences likumā, KP īpašu uzmanību pievērš **publisku personu – valsts, pašvaldību un to kapitālsabiedrību – izglītošanai**.

KP 2022. gadā aktīvi veicināja publisku personu izpratni par konkurences neitralitāti, apvienojot spēkus ar citām institūcijām, piemēram, KP uzstājās Latvijā lielākās uzņēmēju biedrības LTRK organizētajos pasākumos par veselības nozari, izglītības nozari, kuru mērķis bija diskutēt par godīgu konkurenci starp privātajiem un publiskajiem tirgus spēlētājiem. Tāpat KP piedalījās Latvijas Pašvaldību savienības rīkotajos pasākumos, kur galvenā mērķauditorija ir pašvaldības. KP aktīvi piedalījās arī diskusijās par valsts radītajiem ierobežojumiem

Konkurences padomes, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja, Uzņēmumu reģistra, Finanšu izlūkošanas dienesta un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras dalība sarunu festivālā "Lampa".

Zinātnisko darbu konkursa konkurences tiesībās uzvarētāja Linda Lielbriede saņēma 1 000 eiro naudas balvu, kā arī iespēju praktizēties Konkurences padomē.

privātajiem tirgus spēlētājiem, piemēram, Veselības aprūpes darba devēju asociācijas (VADDA) pasākumā par veselības aprūpes aktualitātēm un konferencē par COVID-19 radītajiem ierobežojumiem privātajiem tirgus spēlētājiem.

Lai veicinātu godīgu konkurenci starp privātajiem, valsts un pašvaldību medicīnas nozares uzņēmumiem, KP 2022. gadā iesaistījās valsts pārvaldes darbinieku un uzņēmēju kopīgajā iniciatīvā #ierēdnisēnouzņēmēju2022. KP pārstāvji kopā ar Ekonomikas ministrija pārstāvjiem apmeklēja gremošanas slimību centru "GASTRO", lai iepazītos ar klīniskās darbu un meklētu risinājumu uzņēmēju izceltajām konkurences neitralitātes problēmām.

Konkurences kultūras veicināšana jaunās auditorijās

Iestāde iesaistījās arī jaunās paaudzes – **skolēnu un studentu** – izglītošanā.

KP pavasarī **organizēja "Ēnu dienu"**, lai skolēnus iepazīstinātu ar ikdienas darbu iestādē. Savukārt par godu iestādes 30 gadu jubilejai 2022. gadā KP sadarbībā ar Zvērinātu advokātu biroju "Eversheds Sutherland Bitāns" rīkoja **7. - 12. klašu skolēniem video konkursu "Konkurencei vieta būt?!"**, kura mērķis bija veicināt skolēnu izpratni par ekonomiskajiem procesiem valstī un godīgu konkurenci.

Labāko darbu autori balvā saņēma apmaksātus valodas kursus 500 eiro vērtībā, kā arī dāvanu kartes no elektronikas veikala "Capital" un "Jānis Roze" grāmatnīcas. 20. decembrī notika svinīgais konkursa

noslēguma pasākums, kurā tika apbalvoti skolēni no Rēzeknes, Jēkabpils, Druvas, Engures un Rīgas.

KP piedalījās arī *Junior Achievement Latvia* organizētajā **skolēnu "Biznesa pasaku" konkursā** kā žūrija, vērtējot skolēnu iesūtītās Biznesa pasakas, kas tajā skaitā izcēla godīgas konkurences nozīmību tirgus attīstībā.

Tāpat 2022. gadā KP lasot lekcijas, izglītoja **topošos konkurences tiesību profesionāļus un interesentus** gan no Latvijas Universitātes, gan Biznesa augstskolas "Turība", gan Rīgas Juridiskās augstskolas. KP eksperti ar trim pētījumiem piedalījās arī Latvijas Universitātes organizētajā **Zinātnisko darbu konferencē**, kam sekoja arī ekspertu zinātnisko rakstu publicēšana žurnālā "Jurista Vārds".

2022. gada maijā noslēdzās Zvērinātu advokātu biroja ZAB PricewaterhouseCoopers Legal, Konkurences padomes un Rīgas Juridiskās augstskolas **studentu zinātnisko darbu konkurss konkurences tiesībās**. Konkurssam kopumā tika iesniegti astoņi darbi. Izvērtējot visus iesniegtos darbus un prezentācijas, konkursa komisija vienprātīgi vienojās pirmo vietu un galveno balvu – 1 000 eiro un prakses vietu Konkurences padomē – piešķirt Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Profesionālā maģistra studiju programmas 1. kursa studentei Lindai Lielbriedei. Studentes izvēlēta tēma bija par konkurences pārkāpumu lietās iegūto pierādījumu izmantošanu civillietās un krimināllietās. 2022. gada rudenī tika izsludināts jaunais Zinātnisko darbu konkurss, un tā laureāti tiks apbalvoti 2023. gadā.

Par godu iestādes 30 gadu jubilejai Konkurences padome sadarbībā ar Zvērinātu advokātu biroju "Eversheds Sutherland Bitāns" rīkoja video konkursu skolēniem "Konkurencei vieta būt?!"

KP attīsta digitālo komunikāciju

2022. gadā KP turpināja aktīvi izmantot dažādas komunikācijas kanālus jaunu auditoriju sasniegšanai.

Kopā sagatavotas **103 preses relīzes**. Kopā medijos KP minēta 1572 reizes. Savukārt tādās sociālajos tīklos kā Facebook, Twitter un LinkedIn 2022. gadā kopā sagatavotas **140-170 publikācijas** katrā. Tādējādi 2022. gadā KP ieguva 331 jaunu sekotāju Facebook platformā, 114 jaunus sekotājus platformā LinkedIn, savukārt Twitter sekotāju skaits pieauga par 85 lietotājiem.

Lai sasniegtu jaunas mērķa grupas un stiprinātu savu tēlu, arī pārskata periodā KP attīstīja komunikāciju digitālajā vidē, **gatavojot astoņus podkāsta un video ierakstus par konkurenci**. Piemēram, izglītojošā podkāstā skaidrotas jaunās Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likuma piemērošanas vadlīnijas, video materiālos īsā un kodolīgā formātā skaidroti problēmjautājumi, kas saistīti ar publisku personu iesaisti transporta un veselības nozarēs, tāpat KP gatavoja video gan par karteļu pašnovērtējuma rīku pasūtītājiem, gan par iespēju apmeklēt vertikālu vienošanos seminārus, gan arī aktualitātēm, kas saistītas ar pieņemtajiem lēmumiem un lēcietības programmas izmantošanu.

14. un 15. novembrī Baltijas Konkurences konference tika veltīta iestādes 30 gadu jubilejai.

Pašpārbaudes rīki

Papildus, lai veicinātu godīgu konkurenci, 2022. gadā izstrādāts **pašnovērtējuma rīks** pasūtītājiem aizliegto vienošanos atpazīšanai jeb Signālsaraksts, kā atpazīt karteli iepirkumā.

Tāpat 2022. gadā KP izstrādāja ieteikumus uzņēmējiem – ko drīkst un ko nedrīkst darīt uzņēmumi, īstenojot savstarpējo sadarbību, lai cīnītos ar kara seku radītajiem izaicinājumiem, t.sk., izejvielu trūkumu. KP sagatavoja arī **vadlīnijas uzņēmējiem** par piemērotā naudas soda sadales kārtību un papildus paredzētu finanšu pašnovērtējuma rīku, kā arī pašnovērtējuma rīku tirgotājiem un piegādātājiem par negodīgu tirdzniecības praksi.

Starptautiskā darbība

2022. gadā KP pārstāvēji ir veicinājuši Latvijas atpazīstamību un stiprinājuši iestādes pozīcijas starptautiskajā vidē, **apmeklējot 74 starptautiskus pasākumus**, kas ir teju divas reizes vairāk nekā iepriekšējā gadā, un **36 gadījumos uzstājoties ar prezentācijām vai runu**, piemēram, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas, Starptautiskā Konkurences tīkla, Eiropas Konkurences tīkla un citu partneru rīkotajos pasākumos.

Baltijas Konkurences iestāžu vadītāji konferencē diskutēja par konkurences tiesību aktualitātēm Baltijas valstīs.

Konkurences padomes un OECD organizētajā pieredzes apmaiņas seminārā par karteļu apkarošanu (Hub&Spoke) Rīgā piedalījās 33 konkurences iestāžu pārstāvji.

Kā būtiskas aktivitātes starptautiskās sadarbības stiprināšanā un pieredzes apmaiņā minamas Baltijas reģiona sadarbības stiprināšana, t.sk. Vīļņā notika Baltijas Konkurences iestāžu vadības tikšanās un pieredzes apmaiņa, kā arī ekspertu līmenī iedibināta jauna prakse informācijas apmaiņai par apvienošanās lietām Baltijā un uzsāktas kopīgas tirgus izpētes.

Tāpat KP ar savām zināšanām dalījies arī citos starptautiskos pasākumos, piemēram, no 14. līdz 16. jūnijam KP sadarbībā ar OECD Budapeštā vadīja Austrumu un Balkānu valstīm apmācības par pagaidu regulējuma piemērošanu konkurences tiesībās. KP bija iespēja izglītot citu valstu, kuras nav OECD dalībvalstis, piemēram, Bulgārija, Horvātija, Gruzija, Rumānija, konkurences iestāžu ekspertus par Latvijas pieredzi pagaidu noregulējuma jautājumos.

Papildus izglītojošiem pasākumiem, 2022. gadā KP sagatavojusi vai līdzdarbojusies **49 starptautisku dokumentu izstrādē**, daloties ar savu pieredzi konkurences tiesību piemērošanā.

Starptautisku pasākumu organizēšana Rīgā

► Baltijas Konkurences konference

14. un 15. novembrī Rīgā noritēja 18. Baltijas Konkurences konference, kas bija veltīta KP 30. gadadienai. Konferencē īpaša uzmanība tika veltīta publisko personu – valsts un pašvaldību – iesaistei uzņēmējdarbībā, kā arī mūsdienu konkurences tiesību izaicinājumiem, kas saistīti ar digitālā tirgus attīstību un jaunāko tiesu praksi konkurences tiesībās.

Pasākums noritēja gan kopīgu diskusiju formātā, gan atsevišķās ekspertu darba grupās par uzņēmumu apvienošanās, aizliegtām vienošanās un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, digitālajiem tirgiem u.c. tematiem.

► OECD pieredzes apmaiņas seminārs

Konkurences padome sadarbībā ar OECD Rīgā 11. un 12. maijā organizēja konkurences tiesību ekspertiem pieredzes apmaiņas semināru par karteļu apkarošanu (Hub&Spoke), kas ir pirmais šāda līmeņa OECD organizētais pasākums Baltijas valstīs.

Seminārā piedalījās 33 konkurences iestāžu eksperti no Amerikas Savienotajām Valstīm, Indijas, Turcijas, Zviedrijas, Polijas, Lielbritānijas, Meksikas, Rumānijas, Kolumbijas, Austrijas, Ungārijas, Vācijas, Portugāles, Īrijas, Izraēlas, Horvātijas, Lietuvas, Igaunijas un Latvijas. ■

KONKURENCES PADOMES PĀRVALDĪBA

KP darbības rezultatīvie rādītāji

2022. gadā KP kopumā ir sasniegusi plānotos rezultātos rādītājus, kas iestādei noteikti budžeta apakšprogrammā "Konkurences politikas ieviešana".

Vairākās rezultatīvo rādītāju pozīcijās, t.sk. attiecībā uz pārkāpuma lietu izmeklēšanu, izpēti pasākumiem konkurences neitralitātes nodrošināšanai, izvērtēto tirgus dalībnieku plānoto apvienošanas ietekmi uz konkurences vidi, veiktajām padziļinātajām inspekcijās iegūto datu analizēm, atzinumu un priekšlikumu sniegšanu, sabiedrības izglītošanu un starptautisko sadarbību, plānotā vērtība ir pārsniegta.

Rādītāja nosaukums / Pasākuma nosaukums	Plānotā vērtība	Izpilde
Veikti preventijas pasākumi un iespējamo pārkāpuma lietu izmeklēšana, tirgu izpēte <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	25	33
t.sk. augstas prioritātes tirgu izpēti prioritārās jomas - būvniecība, transports, digitālie finanšu pakalpojumi, farmācija, publiskie iepirkumi, mazumtirgotāju un pārtikas piegādātāju attiecība <i>Pasākumu skaits ar augsto prioritāti</i>	11	11
t.sk. izpēti pasākumi (lietas un uzraudzības) konkurences neitralitātes nodrošināšanai <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	8	9
t.sk. uzraudzības pasākumi godīgas tirdzniecības prakses lauksaimniecības un pārtikas produktu piegādes ķēdē nodrošināšanai <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	3	3
Izvērtēta tirgus dalībnieku plānoto apvienošanās un vienošanās seku ietekme uz konkurējošo vidi <i>Lietu skaits/augstās prioritātes lietu skaits</i>	16	17
t.sk. veiktas padziļinātas izpēti apvienošanās lietās <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	6	5
Veiktas padziļinātas inspekcijās iegūto datu (e-pierādījumu) analīzes <i>Skaits (aprēķināms reizi gadā)</i>	8	85
Novērti ierobežojumi no publisko personu darbības (sasniegtā pozitīva rezultāta īpatsvars pret visu veikto pasākumu skaitu) <i>Procentuāli (aprēķināms reizi gadā)</i>	25 %	25 %
Pabeigts administratīvais process tiesā un spēkā atstāto iestādes lēmumu īpatsvars <i>Procentuāli (aprēķināms reizi gadā)</i>	82 %	100 %
Pasākumi atbilstoši saņemtajiem iesniegumiem, nodrošinot aizsardzību pret konkurences tiesību iespējamajiem pārkāpumiem <i>Izvērtēti iesniegumi, par kuriem pieņemts Padomes lēmums</i>	30	34
Panākts sabiedrības partneru atbalsts konkurences ideju popularizēšanā un nodrošināta mērķauditoriju aptveramība (sniegti skaidrojumi, atzinumi, priekšlikumi, nodrošināta normatīvo aktu un vadlīniju izstrāde) <i>Dokumentu skaits</i>	220	327
Īstenoti informēšanas pasākumi godīgas tirdzniecības prakses lauksaimniecības un pārtikas produktu piegādes ķēdē nodrošināšanai <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	4	6
Uzņēmēju pozitīvs vērtējums par KP darbības ietekmi uz tirgu (aptaujā sniegto atbildžu uz attiecīgo jautājumu "pozitīvi" un "drīzāk pozitīvi" īpatsvars %) <i>Procentuāli (aprēķināms reizi gadā)</i>	60 %	74 %
Stiprināta KP loma un atpazīstamība starptautiskā vidē (publikāciju un pasākumu skaits ar uzstāšanos) <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	45	58
Darbinieku mainība (aizgājušo darbinieku skaits pret kopējo strādājošo skaitu) <i>Procentuāli (aprēķināms reizi gadā)</i>	15 %	12 %
Darbinieku lojalitāte (darbinieku īpatsvars %, kuri aptaujā atbildējuši, ka turpinās tiesiskās attiecības ar iestādi turpmākos divus gadus) <i>Procentuāli (aprēķināms reizi gadā)</i>	85 %	96 %
Sabiedrības ieguvums no konkurences politikas īstenošanas <i>Miljoni eiro (vidēji trīs gadu periodā)</i>	> 23	51,6

KONKURENCES PADOMEI PIEŠKIRTAIS FINANSĒJUMS UN TĀ IZLIETOJUMS

Ar savu darbību iestāde īsteno budžeta programmas "Godīgas konkurences nodrošināšana, iekšējā tirgus un patērētāju tiesību aizsardzība" (26.00.00) apakšprogrammu "Konkurences politikas ieviešana" (26.02.00).

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā		
			plāns	apstiprināts likumā (ar izmaiņām)	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	1 946 106	2 337 931	2 285 015	2 075 051
1.1.	dotācijas	1 946 106	2 337 931	2 285 015	2 075 051
2.	Izdevumi (kopā)	1 946 106	2 337 931	2 285 015	2 075 051
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	1 862 897	2 266 131	2 237 849	2 027 885
2.1.1.	kārtējie izdevumi	1 862 897	2 266 131	2 237 684	2 027 720
2.1.2.	procentu izdevumi				
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	0	0	165	165
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	83 209	71 800	47 166	47 166

UZLABOJUMI IESTĀDES PĀRVALDĪBĀ

Lai nodrošinātu veiksmīgu un uz attīstību vērstu iestādes darbību, KP 2022. gadā pilnveidoja vairākus iekšējos procesus, rūpējās par darbinieku individuālo kompetenču attīstību un iestādes IT kapacitātes stiprināšanu.

2022. gadā stiprinot iestādes **IT tehnisko un tehnoloģisko kapacitāti**, lai nodrošinātu efektīvāku konkurences pārkāpumu izmeklēšanu, īstenotas aktivitātes IT laboratorijas izveidei iegūto e-pierādījumu apstrādei un turpmāk plānota darbinieku apmācības darbam ar IT laboratoriju. Tāpat 2022. gadā īpaša uzmanība veltīta automatizēta karteļu skrīninga rīka izstrādei un automatizēta apvienošanās ziņojuma iesniegšanai rīka izstrādei. Vienlaikus turpināts darbs pie digitālas konkurences e-lietas izveides un ieviešanas, kā arī 2022. gadā procesuālo darbību efektīvizēšanas nolūkā ir pilnveidots un ieviests audioprotokolēšanas process iestādē, t.sk. apmācot iestādes darbiniekus procesa piemērošanā.

2022. gadā iestāde piedzīvoja arī **strukturālas izmaiņas**, iestādes kapacitātes stiprināšanai. Līdz ar grozījumiem Konkurences likumā stiprināta iestādes lēmējinstītūcija, palielinot Padomes kapacitāti no trim uz pieciem pārstāvjiem. Saistībā ar Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likuma stāšanās spēkā, 2022. gadā negodīgas tirdzniecības uzraudzības nodrošināšanai tika piešķirta jauna papildu amata vieta un no 2023. gada tika izveidota Negodīgas tirdzniecības prakses novēršanas nodaļa, kuras kompetencē ir negodīgas tirdzniecības prakses uzraudzība un kontrole.

Pārskata periodā tika izstrādāts un 23.decembrī spēkā stājās **KP jaunais nolikums**. Tā izstrādes mērķis bija atbilstoši grozījumiem Konkurences likumā precizēt KP darbības kārtību, paplašinot tās lēmējinstītūcijas – Padomes – pilnvaras. KP nolikums paredz padomei, līdztekus lēmumu pieņemšanai konkurences lietās, piešķirt nozīmīgāku lomu iestādes darbību ietekmējošu vispārēju administratīvu jautājumu lemlšanā, kas attiecināmi uz personālu, tai skaitā amata sarakstu un struktūru, kas ir svarīgs instruments iestādes stratēģisko mērķu sasniegšanai. Tāpat padome lems par darba samaksas kārtību, mēnešalgas amplitūdas noteikšanu un budžeta pieprasījumu prioritāro pasākumu sadaļā. Turpretī individuālu lēmumu pieņemšana personāla jautājumos, kā arī finanšu līdzekļu izrikošana un gadskārtējā budžeta pieprasījuma izstrāde tiks saglabāta padomes priekšsēdētāja kompetencē.

Pamatojoties uz iestādē veiktiem pētījumiem, 2022. gadā tika izveidota **darba grupa ar mērķi izstrādāt risinājumus KP iekšējās komunikācijas** efektivitātes paaugstināšanai, kuras rezultātā tika izstrādāti risinājumi iekšējās komunikācijas veicināšanai, darbinieku lojalitātes un komunikācijas kultūras stiprināšanai, kā arī uz inovācijām orientētas vides veidošanai.

Gada laikā KP darbinieki **apmeklēja 58 ārējo lektoru vadītas apmācības**, tādējādi ceļot personāla profesionālo kompetenci, piedaloties konferencēs, starptautiskos forumos, Valsts administrācijas skolas rīkotajosursos un citu profesionāļu apmācībās un prasmju treniņos.

Lai nodrošinātu labās prakses apmaiņu organizācijā un nodrošinātu institucionālo atmiņu, 2022. gadā KP aizvadīti **3 iekšējie mācību pasākumi** par inspekciju organizēšanu un procesuālo darbību īpatnībām konkurences tiesību piemērošanā, kā arī apmācības par personas datu apstrādi, tāpat darbinieku dalīšanās pieredzē par aktuālajiem konkurences tiesību piemērošanas jautājumiem, piemēram, grozījumiem Konkurences likumā u.c. tematiem.

Lai rūpētos par darbinieku kompetenču attīstību, izpildinstitūcijas darbiniekiem veikta "Lumina Spark" **psiholoģiskā profila diagnostika un konsultēšana**, kura mērķis identificēt darbinieku stiprās puses un talantus un veicināt KP darbinieku personīgo attīstību. Šis rīks būs tiks izmantots arī darbinieku individuālo kompetenču attīstības plāna izstrādē kopā ar savu tiešo vadītāju.

Papildus 2022. gadā darbiniekiem tika nodrošinātas **profesionālās koučinga sesijas**, sniedzot atbalstu jaunu pieeju meklēšanā, jaunu paradumu veidošanā, meklējot veidus, kā pielāgoties pārmaiņām un apstākļiem, kas nav atkarīgi no mums, lai spētu veiksmīgāk iet cauri organizācijas vai personīgai transformācijai.

2022. gadā uzsākts darbs ar **KP darbības stratēģijas (2023-2029)** izstrādi un iestādes **Lietu prioritizācijas stratēģiju**. ■

TRĪSGADU STRATĒGIJAS IZPILDE

Konkurences padome 2020. – 2022. gada darbības stratēģijā izvirzīja trīs darbības pamatvirzienus, nodrošinot plānoto rezultātīvo rādītāju pārsniegšanu lielākajā daļā definēto uzdevumu, kas attiecas gan uz konkurences aizsardzību, sabiedrības izglītošanu un starptautisko sadarbību.

Iestādei piešķirtais valsts budžets 2020.-2022. gadam.

Gads	2020. gads	2021. gads	2022. gads
Kopējie izdevumi (euro)	1 304 484	2 143 139	2 285 015
Izdevumi atlīdzībai (euro)	1 194 358	1 705 133	2 053 965

1. DARBĪBAS VIRZIENS

Būtisku konkurences **pārkāpumu un tirgus kropļojumu atklāšana un novēršana**, kā arī tirgus koncentrācijas nelabvēlīgas ietekmes nepieļaušana.

1. MĒRĶIS

Sniegts atbalsts tirgus dalībniekiem **darboties godīgas konkurences** apstākļos.

Plānotais un sasniegtais sabiedrības ieguvums no Konkurences padomes darba
(milj.eiro/min. vidēji 3 gadu periodā)

20 milj.

2017-2019

23 milj.

2020-2022
(plānotais)

51,6 milj.

2020-2022
(sasniegtais)

Pasākums mērķa sasniegšanai	Rādītājs	2020 (plānotais)	2020 (sasniegtais)	2021 (plānotais)	2021 (sasniegtais)	2022 (plānotais)	2022 (sasniegtais)
Būtisko pārkāpumu atklāšana jeb konkurences veicināšana prioritārās jomās	Iespējamo pārkāpumu lietu izmeklēšana (skaits)	25	21	25	30	25	33
	Augstas prioritātes tirgu izpētes (skaits)	11	11	10	10	11	11
Efektīva publisko personu konkurences neitralitātes principa uzraudzība jeb publisko personu un to kapitālsabiedrību darbības uzraudzība	Izpētes pasākumi (lietas un uzraudzības) konkurences neitralitātes nodrošināšanai	3	3	4	6	8	9
	Novērsti ierobežojumi no publisko personu darbības (sasniegtā pozitīva rezultāta īpatsvars pret visu veikto pasākumu skaitu %)	20%	24%	22%	24%	25%	25%

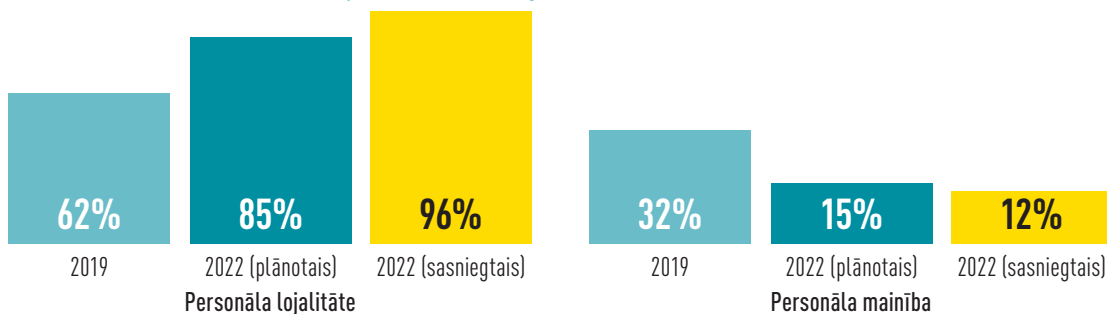
2. DARBĪBAS VIRZIENS

Konkurences padomes **kapacitātes stiprināšana** un izaugsme.

2. MĒRKIS

Stipra, neatkarīga un ietekmīga valsts pārvaldes iestāde, kuras **viedokli ņem vērā**.

Personāla lojalitāte un mainība (plānotais un sasniegtais rezultāts)

3. DARBĪBAS VIRZIENS

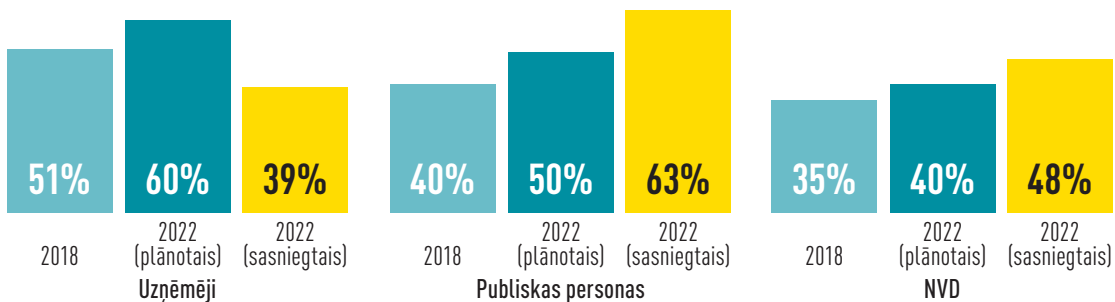
Nozares dalībnieku un publisko personu **izpratnes par brīvu un godīgu konkurenci veicināšana**, konkurences politikas un kultūras veidošana nacionālā un starptautiskā līmenī.

3. MĒRKIS

Sabiedrības izglītošana, stiprinot sadarbību ar **valsts pārvaldes iestādēm, nacionāla un starptautiska līmeņa partneriem un sabiedrību**.

Pozitīvs sabiedrības vērtējums par Konkurences padomes darbību kopumā

(Konkurences padomes veiktās sabiedriskās domas aptaujas rezultāti)

Pasākums mērķa sasniegšanai	Rādītājs	2020 (plānotais)	2020 (sasniegtais)	2021 (plānotais)	2021 (sasniegtais)	2022 (plānotais)	2022 (sasniegtais)
Pārdomātas un saplūkušas izglītojošas aktivitātes konkurences veicināšanas jomā, īpaši koncentrējoties uz tirgus dalībniekiem un publiskām personām	Pasākumi konkurences ideju popularizēšanai (pasākumu skaits)	100	<i>netika mērīts</i>	200	283	220	327
Efektīvāka konkurences veicināšana, sadarbojoties ar citām iestādēm nacionālā un starptautiskā līmenī	Konkurences padomes publikācijas un pasākumi starptautiskajā vidē (skaits)	34	55	45	52	45	58

KONKURENCES PADOMES PRIORITĀRIE UZDEVUMI 2023. GADĀ

2023. gads KP ir pirmais darbības gads neatkarīgas iestādes statusā, nostiprinot jau esošos resursus un attīstot tehnoloģiskos izmeklēšanas rīkus, nodrošinot efektīvāku konkurences pārkāpumu izmeklēšanu.

KP turpinās darboties trijos līdz šim definētajos pamatvirzienos:

- ▶ Būtisku konkurences **ierobežojumu un tirgus kropļojumu atklāšana un novēršana**, kā arī tirgus koncentrācijas nelabvēlīgas ietekmes nepieļaušana.
- ▶ Konkurences padomes **kapacitātes stiprināšana** un **izaugsme**.
- ▶ Nozares dalībnieku un publisko personu **izpratnes par brīvu un godīgu konkurenci veicināšana**, konkurences politikas un kultūras veidošana nacionālā un starptautiskā līmenī.

Atbilstīgi minētajiem darbības virzieniem, 2023. gadam KP ir izvirzījusi vairākus prioritāros uzdevumus.

1. Godīga konkurence publiskajos iepirkumos

Kā norāda 2022. gadā veiktās sabiedriskās domas aptaujas dati un KP prakse, Latvijā konkurences jomā ir divas būtiskas problēmas – aizliegta vienošanās jeb kartēļi iepirkumos un publisku personu jeb valsts un pašvaldību radīti konkurences kropļojumi, kas rada nevienlīdzīgu konkurences apstākļus, diskriminē vai izstumj uzņēmējus no tirgus.

KP 2023. gadā vērsīsies pret **smagākajiem konkurences tiesību pārkāpumiem publiskajos iepirkumos** dažādās nozarēs ar nozīmīgu ietekmi uz tautsaimniecību, tostarp turpinot un noslēdzot 2022. gadā uzsāktās lietu izpēti.

2023. gadā KP būtiskus resursus veltīs arī preventīvai konkurences kropļojumu novēršanai publiskajos iepirkumos. 1. janvārī spēkā stājās grozījumi Publisko iepirkumu likumā, kas paredz KP pienākumu **sniegt atbalstu publisko iepirkumu rīkotājiem atpazīt kartēļvienošanās pazīmes** saņemtajos pretendentu pieņemumos iepirkumā. Ja pasūtītājam būs aizdomas par pretendentu aizliegto vienošanos un vienlaikus par šo gadījumu pasūtītājs būs konsultējies ar KP un apstiprinājis savas aizdomas, tad iepirkumu organizētājs varēs pieņemt lēmumu par pretendenta izslēgšanu no dalības konkrētajā iepirkumā, tādējādi jau laikus novēršot negatīvās aizliegto vienošanās sekas.

2. Valsts un pašvaldību iesaiste tirgū un neitralitātes principa ievērošana

Būtiskus resursus KP veltīs **publisku personu – valsts un pašvaldību – uzraudzībai**, kas ir īpaši aktuāls jautājums KP dienaskārtībā kopš 2020. gada, kad spēkā stājās grozījumi Konkurences likumā, kas sniedza iestādei plašākas pilnvaras vērsties pret publisku personu radītiem konkurences kropļojumiem. KP turpinās neitralitātes pārkāpumu novēršanai izmantot pārrunu procedūru, kas nodrošina nekavējošu rīcības maiņu un tūlītējus ieguvumus sabiedrībai. Vienlaikus KP nevairīsies arī piemērot naudas sodus, ja publiskas personas izvēlēties nemainīt rīcību, kas kropļo godīgu konkurenci.

Lai izglītotu publiskas personas un sniegtu tām ieteikumus darbībā tirgū, KP veidos apkopojumus sektoru vai nozaru griezumā, akcentējot būtiskākos secinājumus un problēmjautājumus, kas izriet no iestādes atzinumiem par publisku personu līdzdalību kapitālsabiedrībās un iesaisti dažādos tirgos, piemēram, 2023. gadā plānots sagatavot apkopojumu par publisku personu iesaisti namu apsaimniekošanas un atkritumu apsaimniekošanas jomā.

3. Negodīgas tirdzniecības prakses, digitālo tirgu un citu tirgu ar būtisku ietekmi tautsaimniecībā uzraudzība

2023. gadā KP plāno uzraudzīt tirgus ar būtisku ietekmi tautsaimniecībā un **tirgus, kuros notiek strauja attīstība** vai tiek ieviestas inovācijas, piemēram, digitālos tirgus. Pērn Eiropas Savienības līmenī ar Digitālo tirgus aktu (DMA) tika pieņemti jauni noteikumi godīgai un konkurētspējīgai digitālajai nozarei. Jaunie noteikumi regulē un ierobežo lielo digitālo platformu darbību, nodrošinot godīgas konkurences noteikumus attiecībā ar lietotājiem un patērētājiem. Jau 2022. gadā KP būtiskus resursus veltīja, lai piedalītos Eiropas Komisijas Digitālā tirgus akta darba grupā, tāpat turpmākajā periodā ir sagaidāma sistemātiska sadarbība, t.sk. informācijas apmaiņa par iespējamiem pārkāpumiem ar Eiropas Komisiju un dalībvalstu konkurences iestādēm.

Vienlaikus iestāde pastiprināti pievērsīs uzmanību konkurences apstākļiem tirdzniecības jomā. 2023. gadā iestādē ir izveidota atsevišķa Negodīgas tirdzniecības prakses novēršanas nodaļa, kurās viens no uzdevumiem būs aktīvi izglītot tirgus dalībniekus par Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likumu un preventīvi novērst negodīgas prakses izpausmes pārtikas piegādes ķēdē.

4. IT kapacitātes attīstība efektīvākai konkurences pārkāpumu izmeklēšanai

Viens no iestādes mērķiem ir nodrošināt **Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2019/1/ES jeb t.s. "ECN+ direktīvas"** piemērošanu, lai ilgtermiņā preventīvi novērstu un efektīvi izmeklētu konkurences tiesību pārkāpumus.

Stiprinot iestādes IT tehnisko un tehnoloģisko kapacitāti, lai nodrošinātu efektīvāku konkurences pārkāpumu izmeklēšanu, 2023. gadā tiks pabeigts darbs ar IT laboratorija izveidi iegūto e-pierādījumu apstrādei un tiks nodrošināta darbinieku apmācība darbam ar modernāko IT tehnisko aprīkojumu elektronisko pierādījumu iegūšanai un apstrādei. 2023. gadā īpaša uzmanība tiks veltīta automatizēta karteļu skrīninga rīka izstrādei, pielietojot mākslīgā intelekta sniegtās priekšrocības pārkāpumu atklāšanā. Tāpat iestāde turpinās virzību uz vienotas e-lietas ieviešanu ērtākai izmeklēto lietu vešanai.

5. Efektīva konkurences kultūras veidošana Latvijas tautsaimniecības interesēs

Lai uzņēmēji un publiskas personas izprastu ieguvumus no godīgas un brīvas konkurences, KP nepieciešams īstenot plašas komunikācijas aktivitātes kā nacionālajā līmenī, tā starptautiskajā vidē, mudinot rīkoties godprātīgi.

KP tirgus dalībnieku izglītošanu par godīgu konkurenci ir definējusi kā vienu no iestādes galvenajām prioritātēm, tāpēc 2023. gadā KP turpinās **aktīvu tirgus dalībnieku izglītošanu**, organizējot seminārus, vebinārus un konsultācijas.

Vienlaikus mazāk nozīmīgu pārkāpumu gadījumā tirgus dalībniekus **brīdinās un izglītīs, izmantojot "Konsultē vispirms" principu**. Aicinot uzņēmējus un publiskas personas pašiem kontrolēt savu rīcību un līdzdarboties konkurences pārkāpumu novēršanā, KP turpinās **attīstīt jaunus un pilnveidot jau esošos pašnovērtējuma rīkus**, t.sk. izstrādās pašnovērtējuma rīku par dominējošā stāvokļa jaunprātīgu izmantošanu, turpinās iesāktu darbu pie digitālā apvienošanās ziņojuma iesniegšanas rīka izstrādes, kas paredzēts uzņēmējiem, kuriem nepieciešams saņemt KP atļauju par īstenotu apvienošanu.

Lai iepazītos un apmainītos ar labāko konkurences tiesību ekspertu pieredzi konkurences uzraudzībā un konkurences kultūras veidošanā, KP pastiprināti pievērsīsies sadarbībai ar citām konkurenci uzraucošajām iestādēm un organizācijām pasaulē, pārņemot labo praksi Latvijā, kā arī stiprinās sadarbību ar nacionāla līmeņa uzraucošajām iestādēm konkurences ierobežojumu atklāšanā un izmeklēšanā. ■

SAZIŅA AR KONKURENCES PADOMI

tālr. 67282865

e-pasts: pasts@kp.gov.lv

www.kp.gov.lv

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010

     Konkurences padome